

2022

ARCHEOLOGIENOTA Centrumstraten te Slijpe (West-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 842

Michiel Loveniers

Laurens Van Damme

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 842

Archeologienota Centrumstraten te Slijpe (West-Vlaanderen)

MICHIEL LOVENIERS

LAURENS VAN DAMME

Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2022
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bv. ADEDE bv is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	- 3 -
1 Administratieve fiche	- 4 -
2 Bureauonderzoek	- 8 -
2.1 Archeologische voorkennis	- 8 -
2.2 Aanleiding van het onderzoek.....	- 8 -
2.3 Doel van het onderzoek	- 8 -
2.4 Huidige situatie projectgebied	- 9 -
2.5 Beschrijving geplande werken.....	- 10 -
2.6 Randvoorwaarden	- 10 -
2.7 Werkwijze	- 11 -
3 Assessmentrapport.....	- 14 -
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 14 -
3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 22 -
3.2.1 Tertiair geologisch	- 22 -
3.2.2 Quartair geologisch	- 23 -
3.2.3 Bodem	- 24 -
3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied	- 31 -
3.3.1 Algemene historische situering	- 31 -
3.3.2 Historisch kaartmateriaal	- 35 -
3.3.1 Luchtfoto 1971	- 49 -
3.3.2 Luchtfoto 1979-1990	- 50 -
3.3.3 Luchtfoto 2008-2011	- 51 -
3.4 Archeologische situering van het projectgebied.....	- 53 -
3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving.....	- 53 -
3.4.2 CAI Indicatoren	- 56 -
4 Besluit	- 60 -
5 Bibliografie.....	- 64 -
5.1 Websites:.....	- 65 -
6 Lijst van figuren	- 66 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2022C31
Site	Centrumstraten te Slijpe
Projectsigle ADEDE	SLI-CEN
Ligging	Sacramentstraat, Monnikenstraat, Klompaertstraat, Klakkaertstraat, Odiel Spruyttestraat, Sint-Niklaasstraat, Paddenstraat, Gistelstraat, Diksmuidestraat te 8433 Slijpe
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Aanleg van een gescheiden riolering (RWA; DWA), wegeniswerken (incl. vernieuwing van een bestaande parking).
Uitvoerder	ADEDE bv
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens OE/ERK/Archeoloog/2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bv
Grootte projectgebied	Ca. 15.953m ²
Periode uitvoering	Februari – april 2022
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Mogelijke verstoorde zones	Verharding (wegtracés + verharde parking), reeds bestaande riolering.

Slijpe - Centrumstraten

aangemaakt: 26/04/2022
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

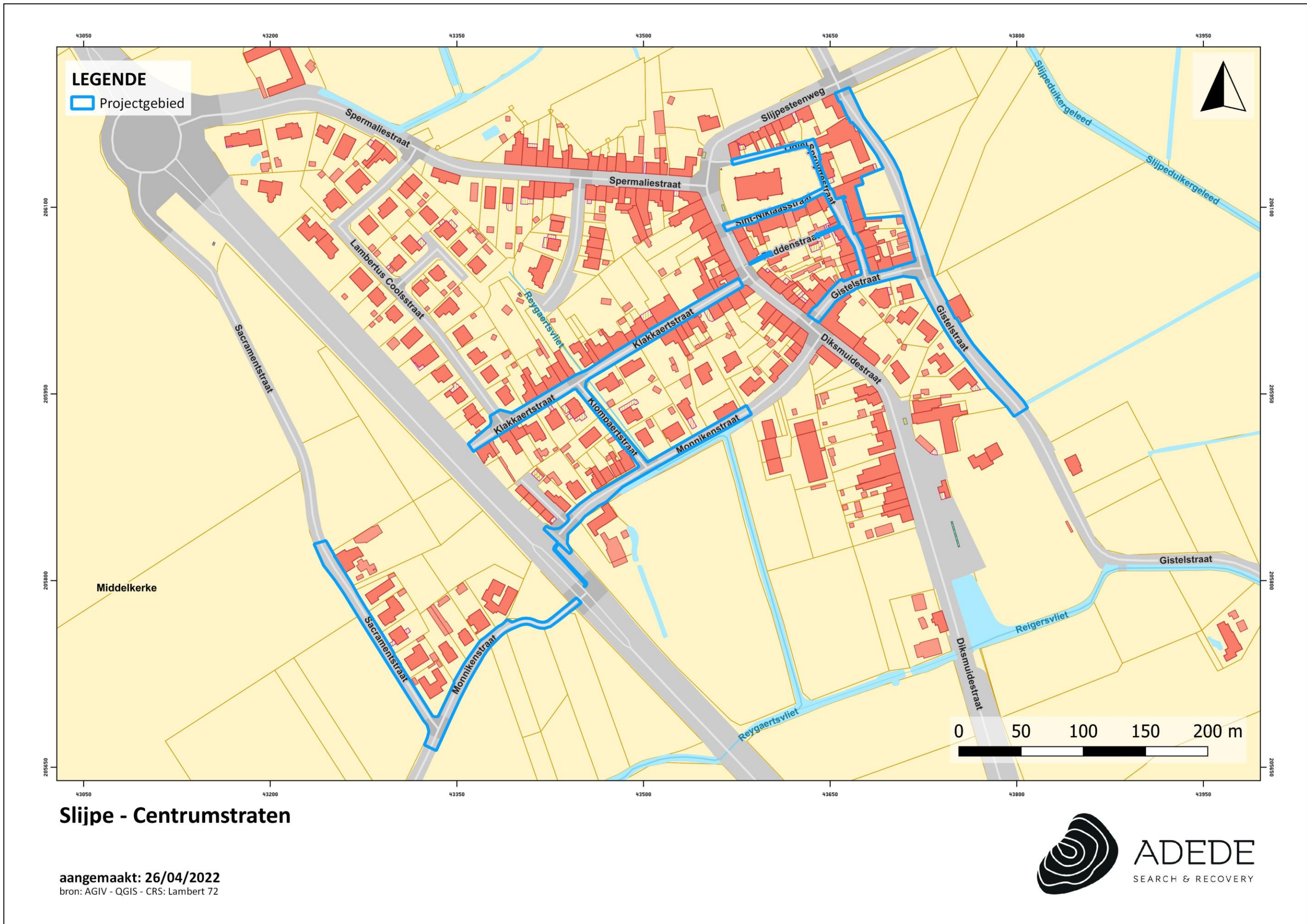

Slijpe - Centrumstraten

aangemaakt: 26/04/2022
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen het gabarit van de tracés van de Odiel Spruyttestraat, Sint-Niklaasstraat en Diksmuidestraat zijn een aantal CAI's gekarteerd. Het gaat hier respectievelijk om CAI 164785 en 160464, CAI 164785, en CAI 74498 (zie 3.4 voor een uiteenzetting van deze en andere CAI-indicatoren). In de onmiddellijke en ruimere omgeving werd eveneens archeologisch onderzoek verricht, deze vaststellingen worden toegelicht in het assessmentrapport.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handeling waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied omvat verschillende wegtracés en een bestaande parking (Ter Zelte) ter hoogte van het centrum van 8433 Slijpe. In feite bestaat het projectgebied uit twee delen. Een oostelijk gedeelte omvat (delen van de) Gistelstraat, Odiel Spruyttestraat, Sint-Niklaasstraat, en Paddenstraat. Een bestaande parking (Ter Zelte) bevindt zich ter hoogte van de Gistelstraat. Aangezien het projectgebied gelegen is in het centrum van Slijpe, is de directe omgeving van het plangebied bebouwd, dit in de vorm van residentiële woonwijken. De ruimere omgeving van het plangebied vertoont dan weer een sterk ruraal karakter -in feite kan Slijpe gezien worden als een verstedelijkte oase in een landelijke omgeving. De kustvlakte situeert zich op ca. 5km in het noordwesten. Leffinge ligt in het noordoosten; Mannekenvere in het zuidwesten. Tussen de wegtracés van de Odiel Spruyttestraat en de Sint-Niklaasstraat ligt de Sint-Niklaaskerk (vastgesteld bouwkundig erfgoed), omringd door het kerkhof van Slijpe.¹ Tegenover de kerk, aan de overzijde van de Odiel Spruyttestraat, ligt dan weer de gemeenteschool 't Slijpertje. Grenzend aan de Odiel Spruyttestraat (in het noorden) bevindt zich het voormalig gemeentehuis van Slijpe, naar het ontwerp van architect A. Neiryck uit 1923.² Ten oosten bevindt zich wederom vastgesteld bouwkundig erfgoed, zijnde een lage tweegezinswoning naar het ontwerp van architect L. Derré uit 1924.³ Tussen de Paddenstraat en de Sint-Niklaasstraat situeert zich de pastorie met kern uit de 1e helft van de 18e eeuw. Na de Eerste Wereldoorlog werden herstellingswerken uitgevoerd naar ontwerp van architect T. Raison.⁴ In oostelijke richting bevindt zich de voormalige onderpastorie uit de 19^e eeuw -eveneens hersteld na de Eerste Wereldoorlog volgens het ontwerp van Raison.⁵ Aan de overzijde van de Paddenstraat ligt ten slotte nog vastgesteld bouwkundig erfgoed, een arbeidershuis uit het laatste kwart van de 19e eeuw.⁶ Ter hoogte van de zuidoostelijke punt van het plangebied, tussen de Gistelstraat en Diksmuidestraat, bevindt zich ten slotte basisschool Sint-Jozef en het voetbalveld van Slijpe SK Spermalie.

Het westelijk deel van het projectgebied omvat (delen van de) wegtracés van de Klakkaertstraat, Klompaertstraat, Monnikenstraat, Diksmuidestraat en Sacramentstraat (aan de overzijde van de Diksmuidestraat). Rondom de tracés liggen zowel residentiële woningen als landbouwgrond. Ter hoogte van dit westelijk deel van het plangebied is beduidend minder bouwkundig erfgoed gelegen; de Klokhofstede, een historische hoeve die als omwalde site staat afgebeeld op de kaart van Ferraris, is een uitzondering in zuidelijke richting.⁷ Het Groot Tempelhof (zie algemene historische situering) ligt verder in zuidelijke richting.

---

¹ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/62749>

² <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/68287>

³ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/29909>

⁴ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/22621>

⁵ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/39244>

⁶ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/27625>

⁷ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/29368>

2.5 Beschrijving geplande werken

De geplande werken omvatten de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel onder de bestaande, bovengenoemde wegtracés. De werken impliceren dus het openbreken van de wegverhardingen en het verwijderen van de bestaande riolering (waar nodig). Deze wordt aldus vervangen door een nieuw stelsel. Na de aanleg van de nieuwe riolering worden de bestaande wegtracés hersteld in KWS-verharding of betonstraatstenen (ca. 60cm diepte), al dan niet voorzien van een groene berm of zijdelingse parkeerplaatsen in kleinschalig materiaal.

De nieuwe rioleringsleidingen krijgen in bepaalde zones een omhulling in zand en worden gefundeerd op zandcement (ca. 30cm), dit bovenop een drain en kleikorrels, die omhuld zijn met geotextiel (ca. 30cm). Deze laatste wordt ondersteund door een kesp in geprefabriceerd gewapend beton en een draagvloer in schraal beton (ca. 30cm). Ter hoogte van de Odiel Spruyttestraat, Sint-Niklaasstraat en het westelijke deel van de Gistelstraat, bedraagt de uitgravingsdiepte op die manier -80cm t.o.v. het BOK-peil, zoals aangegeven op de inplantingsplannen en de aanvullende nota. Hierdoor zullen de nieuwe rioleringen tot ver onder de bestaande reiken waardoor de impact van de geplande werken in deze straten in het algemeen hoog zal zijn. Ter hoogte van de rest van de wegenissen bedraagt dit slechts 50cm daar de laag met kleikorrels daar niet wordt voorzien.

De diepte van de nieuwe riolering varieert naargelang DWA/RWA en de straat waar ze aangelegd wordt (gem. ca. 2,5m-MV). Rond de kerk Odiel Spruyttestraat, Sint Niklaasstraat en de Gistelstraat zullen, zoals vermeld, extra maatregelen noodzakelijk zijn om de riolering te plaatsen (gem. ca. 3m-MV).

Onder de kesp zullen eveneens palen aangebracht worden met een diameter van 22cm. Deze palen hebben een lengte tot ca. 7m onder de aanzet van de sleuf waardoor deze de bodem dieper -doch erg plaatselijk- kunnen verstoren. In de Monnikenstraat, Klompaertstraat, Klakkaertstraat en Sacramentstraat, worden deze palen om de 2,5m geplaatst.

Concluderend kunnen we stellen dat de nieuwe riolering niet altijd samen valt met de oude, en vaak ook dieper zal reiken, waardoor de werken over zo goed als het gehele projectgebied een niet te missen impact zullen hebben op het mogelijke bodemarchief aldaar. Plannen werden toegevoegd in bijlage ten einde de leesbaarheid te vergroten.

2.6 Randvoorwaarden

Aangezien het plangebied grotendeels verhard is (wegtracés + bestaande parking) dient eventueel vervolgonderzoek te gebeuren in uitgesteld traject vanuit het perspectief van fysieke onmogelijkheid.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
  - Inplantingsplan huidige toestand
  - Inplantingsplan geplande toestand
  - Doorsnede bestaande toestand
  - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
  - Topografische kaart
  - Orthofoto
  - Kadasterkaart
  - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
  - Tertiair geologische kaart
  - Quartair geologische kaart
  - Bodemtypekaart
  - Potentiële bodemerosiekaart
  - Erosiegevoeligheidskaart
  - Bodemgebruiksbestand
  - Gewestplan
- Historische situering:
  - Kaart van Frickx, 1712
  - Kaart van Ferraris, 1777
  - Atlas der Buurtwegen, 1840
  - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854

- Kaart van Popp, 1842-1879
- Stafkaart van Slijpe, 1888-1890
- Kaart van Nieuwpoort-Leke, 1952
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
  - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
  - Inventaris Onroerend Erfgoed

3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in Slijpe, deelgemeente van Middelkerke, in de provincie West-Vlaanderen. Slijpe behoort tot de Middenlandpolders, en bevindt zich ten zuiden van de vaart Nieuwpoort-Plassendale. Het polderlandschap heeft een vlak reliëf dat wordt doorsneden door drainagegrachten en -kanalen. Het oostelijk deel van het terrein ligt ter hoogte van een noordwest-zuidoost georiënteerde depressie, waar vermoedelijk veenwinning plaatsvond (zie ook de bodemtypekaart), die ter hoogte van het plangebied doorsneden wordt door een hogergelegen, noordoost-zuidwest georiënteerde strook waar zich het centrum van Slijpe situeert.⁸ Het westelijk deel van het projectgebied ligt eveneens in een hogergelegen zone van het landschap dat doorsneden wordt door het noord-zuid stromende Sandersgeleed. Zowel de Monnikenstraat, als de Klompaertstraat en Klakkaertstraat, worden aangesneden door de Reygaertsvliet.

Het plangebied ligt het hoogst in het dorpscentrum van Slijpe, ter hoogte van de Paddenstraat, Sint-Niklaasstraat en de Odiel Spruyttestraat, op ca. +4,2m TAW. Mogelijk werd de bodem opgehoogd voor de aanleg van het centrum (zie ook de onnatuurlijke hoogteverschillen op de hoogteprofielen hieronder) of zijn de hoogteverschillen met de omliggende omgeving een gevolg van de historische veenwinning. Richting de Gistelstraat neemt het plangebied in hoogte af, tot ca. 3m TAW. De parking ligt iets hoger, althans in het westen, waar het een hoogte tot ca. 4m TAW bereikt. Ook wat de parking betreft, lijken de hoogteverschillen antropogeen van aard te zijn. In het westelijk deel van het plangebied ligt het tracé van de Klakkaertstraat het hoogst, op ca. 4m TAW. Richting het zuiden neemt de hoogte af, tot ca. 3,5m TAW in de Klompaertstraat en 3m TAW in de Monnikenstraat (het deel in het oosten van de Diksmuidestraat). In westelijke richting, richting de Diksmuidestraat, neemt de Monnikenstraat toe in hoogte, tot meer dan 4m TAW. Voor de aanleg van de Diksmuidestraat werd de bodem dus duidelijk antropogeen opgehoogd. De Sacrament- en het deel van de Monnikenstraat in het westen van de Diksmuidestraat liggen op een gelijkaardige hoogte van ca. 3,7m TAW.

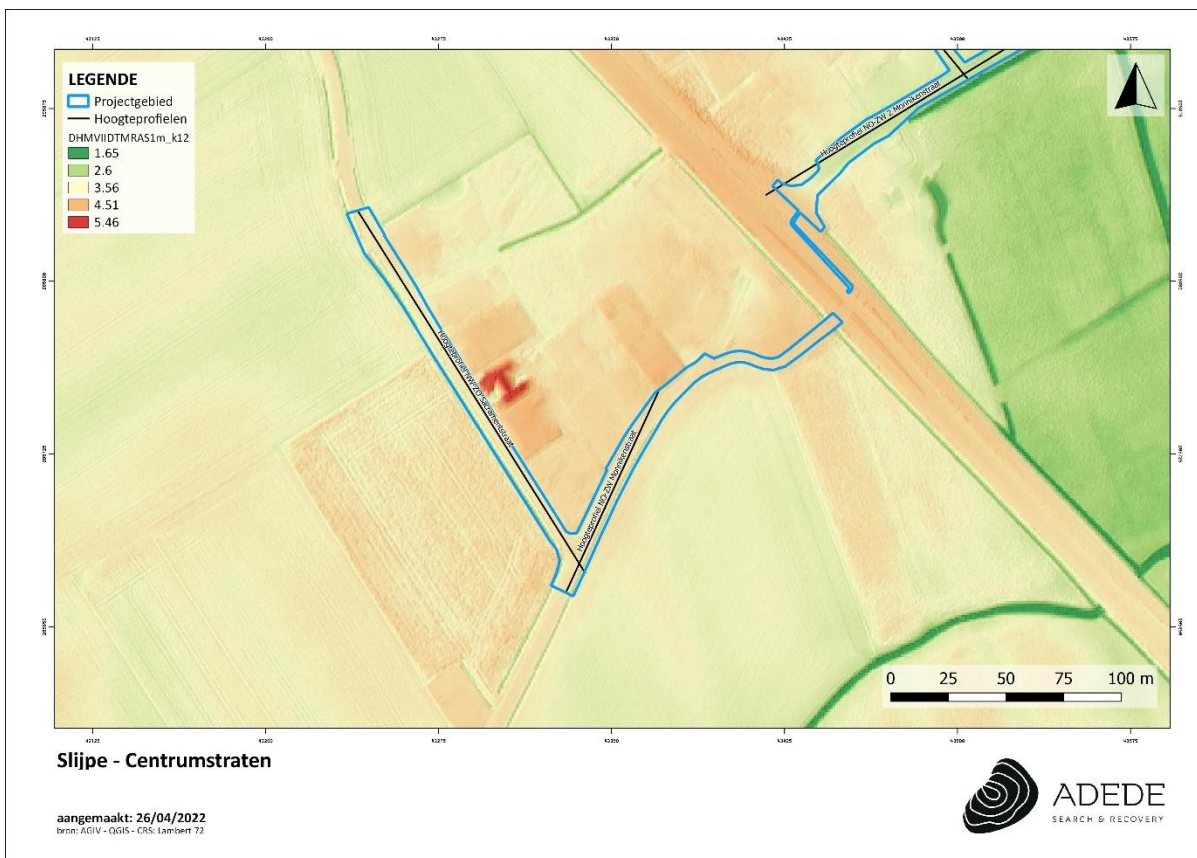
⁸ Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven, Clara Thys & Floortje Heirman, *Archeologienota Slijpesteenweg-Gistelstraat te Middelkerke (Sint-Michiels-Brugge, 2019)*.

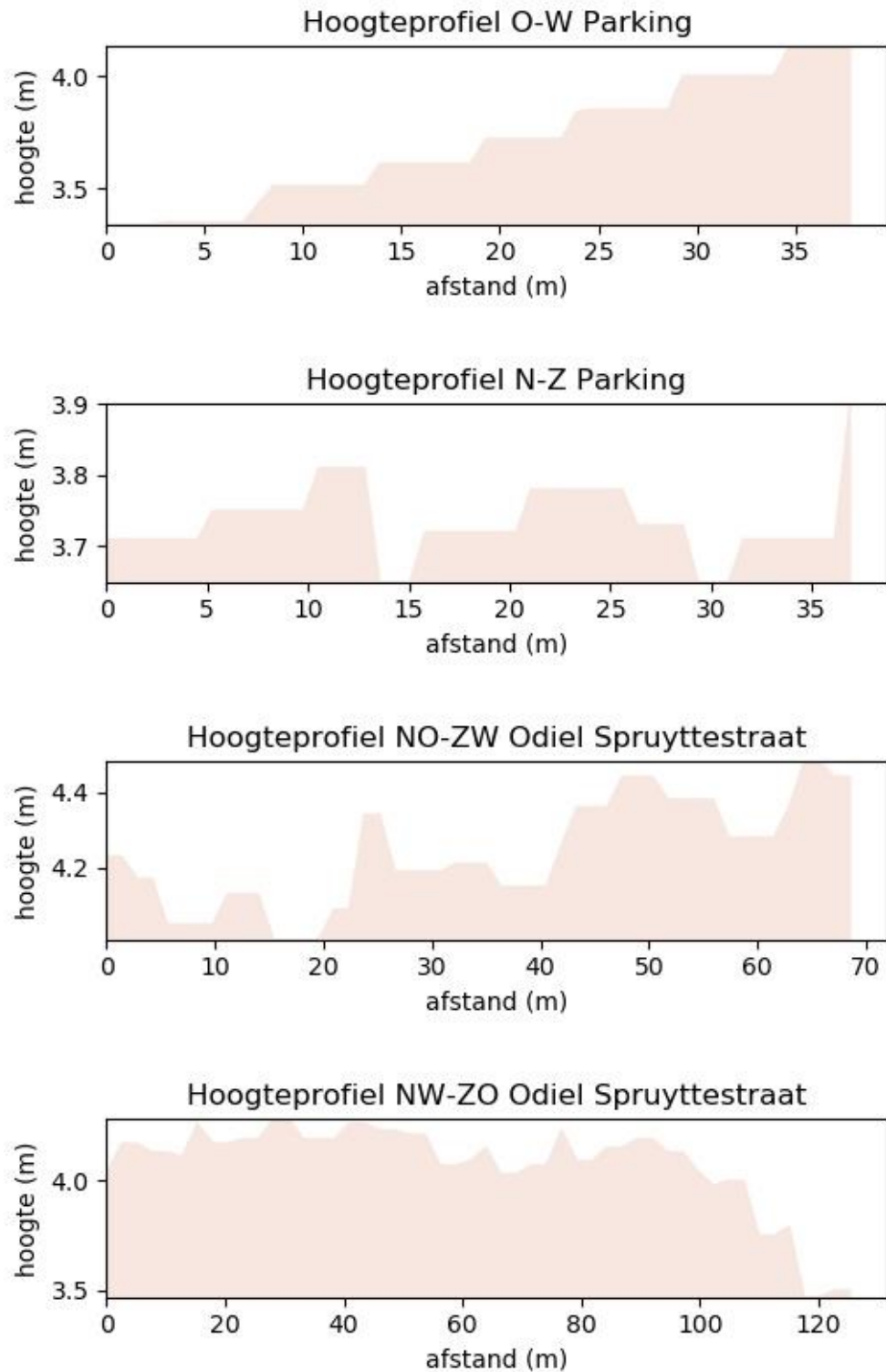
Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

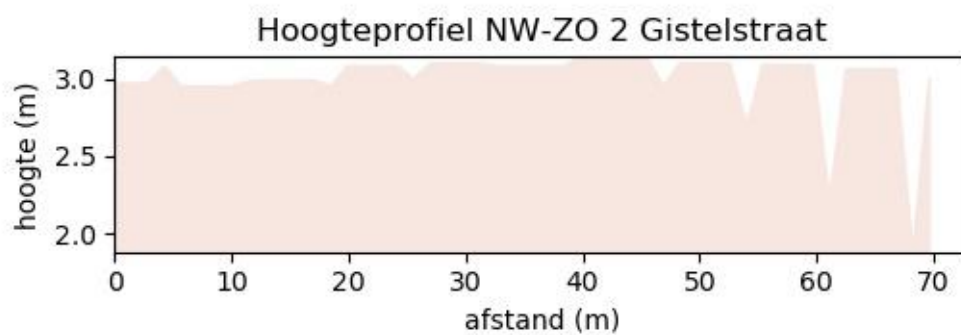
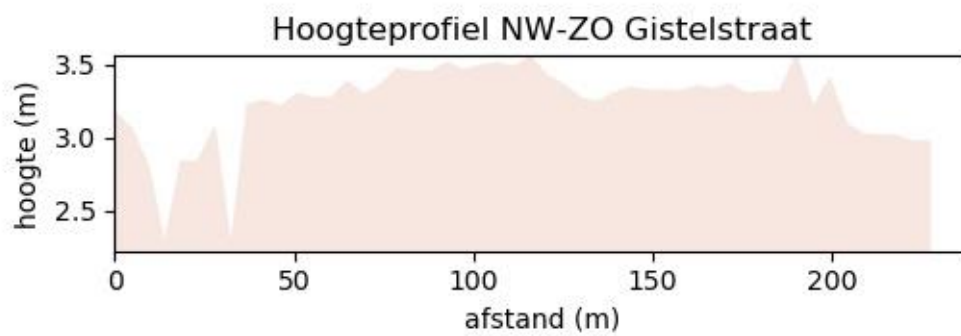
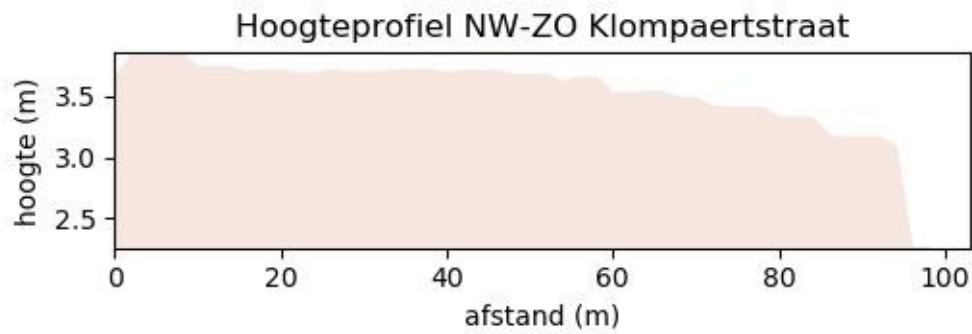
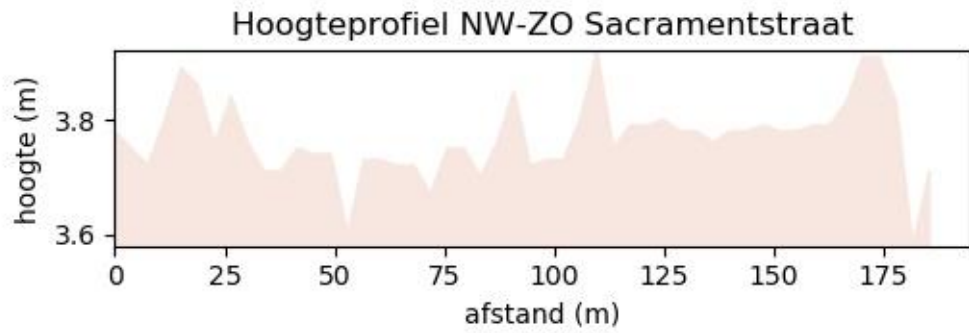

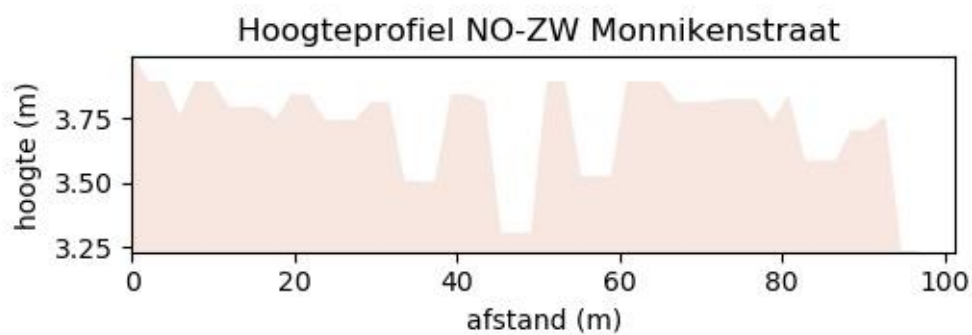
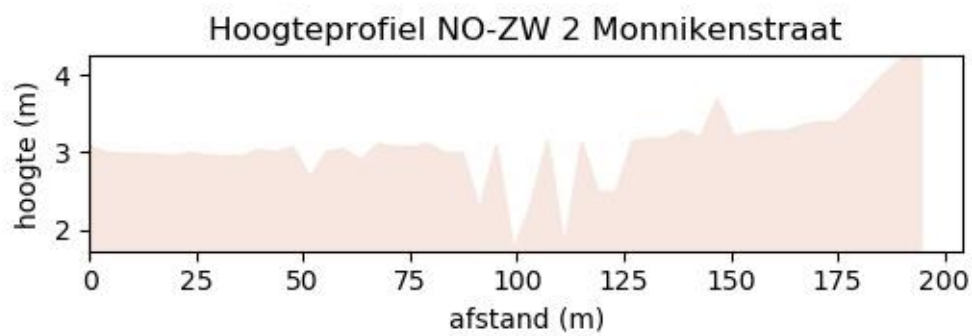
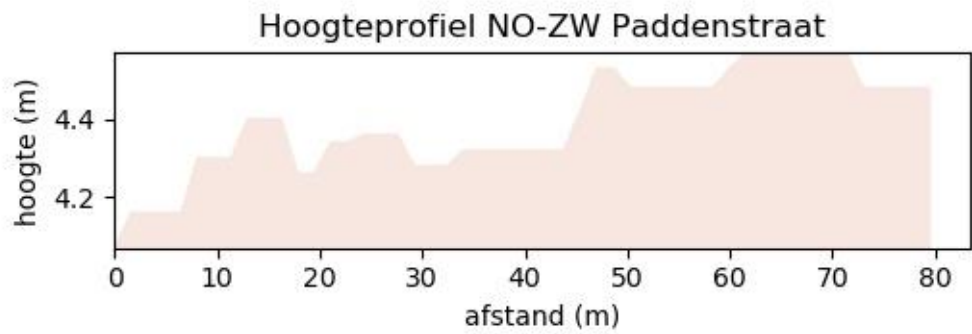
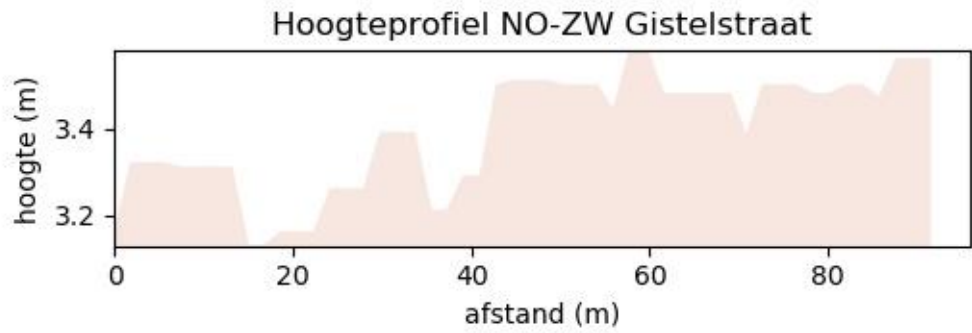

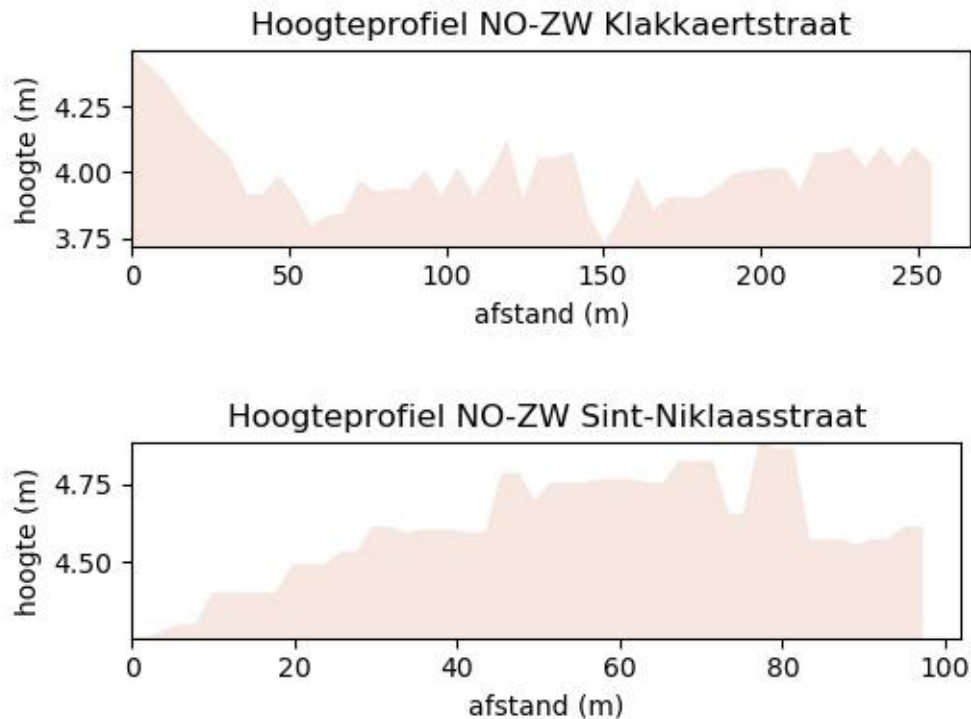

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Tertiair geologisch gezien bevindt het projectgebied zich binnen de **Formatie van Tielt**, en meer bepaald binnen het **Lid van Kortemark**. De Formatie van Tielt heeft een maximale dikte van 50 meter en bestaat uit marien zeer fijn zand en silt, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het Midden- tot Laat-Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 50 miljoen jaar geleden).

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Quartair geologisch gezien bevindt het plangebied zich binnen type 11c. Hier zijn er Holocene en/of Tardiglaciale getijdenafzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- **Gh:** betreft getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Holocene.
- **Elpw:** Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holocene. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, waar het onderzoeksgebied zich bevindt, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem.
- **HQ:** hellingsafzettingen van het Quartair.
- **GLPe:** betreft getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

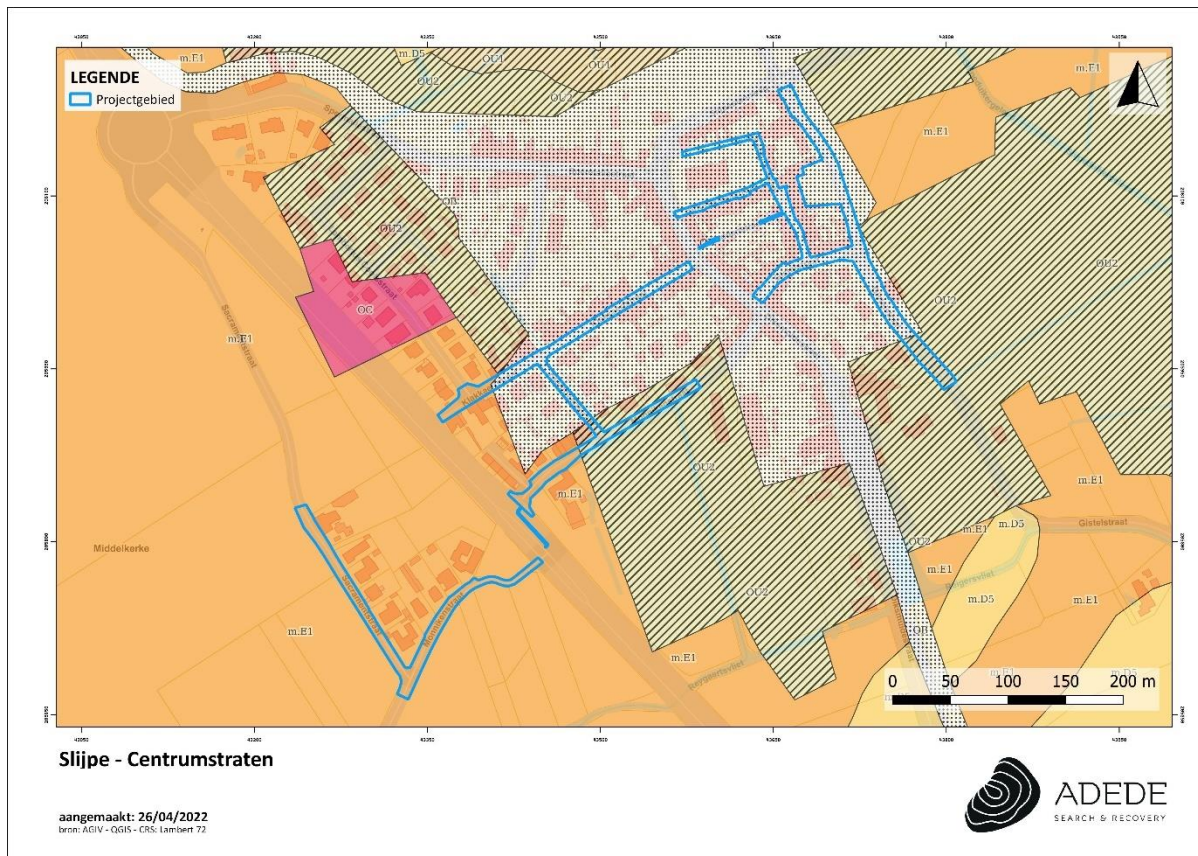
3.2.3.1 Bodemtypekaart

Binnen de contouren van het projectgebied komen verschillende bodemtypes voor. Deze worden besproken van west naar oost:

- **m.E1:** De dekkleigronden (Serie E) omvatten slechts één type (E1) en één subtype (E1I). Het type E1 bevat zware klei tot klei, meer dan 100 cm. De profielopbouw van de dekkleigronden is tamelijk homogeen. Wel is de bovengrond meestal iets lichter dan de dieperliggende klei, maar in deze laatste komen betrekkelijk geringe variaties in textuur voor. Het kleidek is waarschijnlijk meestal opgebouwd uit Duinkerken III- en Duinkerken II-klei, soms geheel uit Duinkerken III-klei; beide kleisoorten zijn echter moeilijk of niet van elkaar te onderscheiden. In de diepere ondergrond kan zowel zwaar als licht materiaal voorkomen en in sommige

gevallen zelfs veen. Het profiel is licht roestig gevlekt vanaf ongeveer 40 cm diepte; op grote diepte zijn de roestvlekken het meest uitgesproken. De E-bodems zijn geheel kalkhoudend (meer dan 10% kalk); de bovenste horizonten vertonen nochtans een zekere ontkalking. Kleine schelpresten komen veel voor. De waterhuishouding is tamelijk gunstig. Uitdroging komt nooit voor; wateroverlast treedt echter wel op, vooral bij laag gelegen E-gronden. De structuur van de bovengrond is doorgaans gunstig. De bewerkbaarheid is vrij beperkt, terwijl de bewerking nogal lastig is. De behoefte aan anorganische meststoffen is niet hoog; de minerale reserve is groot en de uitspoeling van meststoffen is te verwaarlozen. Kalkbemesting is nodig op gronden waarvan de bovengrond reeds in sterke mate ontkalkt is (b.v. oud weiland). Organische bemesting is gewenst, vooral voor behoud of ter verbetering van de structuur van de bouwlaag. Bij gebruik als bouwland is dichte drainage nodig. De E- gronden zijn geschikt voor alle polderteelten. Hun opbrengst is ongeveer dezelfde als deze van de D5-gronden; in natte seizoenen is ze echter lager.

- **OB:** Dit betreft kunstmatige gronden waarbij het originele bodemprofiel door ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd is.
- **OU2:** Uitgeveende gronden, bodemserie OU, zijn gronden waarvan de veenlaag geheel of gedeeltelijk werd uitgegraven en waarvan het oppervlak aldus verlaagd werd. De OU1 gronden (Uitgeveende gronden met licht profiel) zijn ontstaan door het uitvenen van overdekte kreekruggronden, de OU2 gronden (Uitgeveende gronden met zwaar profiel) zijn ontstaan door het uitvenen van overdekte poelgronden. De kwaliteit van het weiland hangt vooral af van de hoogteligging. De matig lage gronden geven goed weilanden, de zeer lage depressies hebben een zeer lage bodemgeschiktheid voor grasland en akkerbouw.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

Geen info gekend wat de potentiële bodemerosie van het projectgebied betreft. Omliggende percelen kennen echter een **verwaarloosbaar tot zeer laag risico op bodemerosie**.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op onderstaande kaart staat het projectgebied (en omgeving) ingekleurd als donkergroen, wat neerkomt op **zeer weinig erosiegevoelige bodems**.

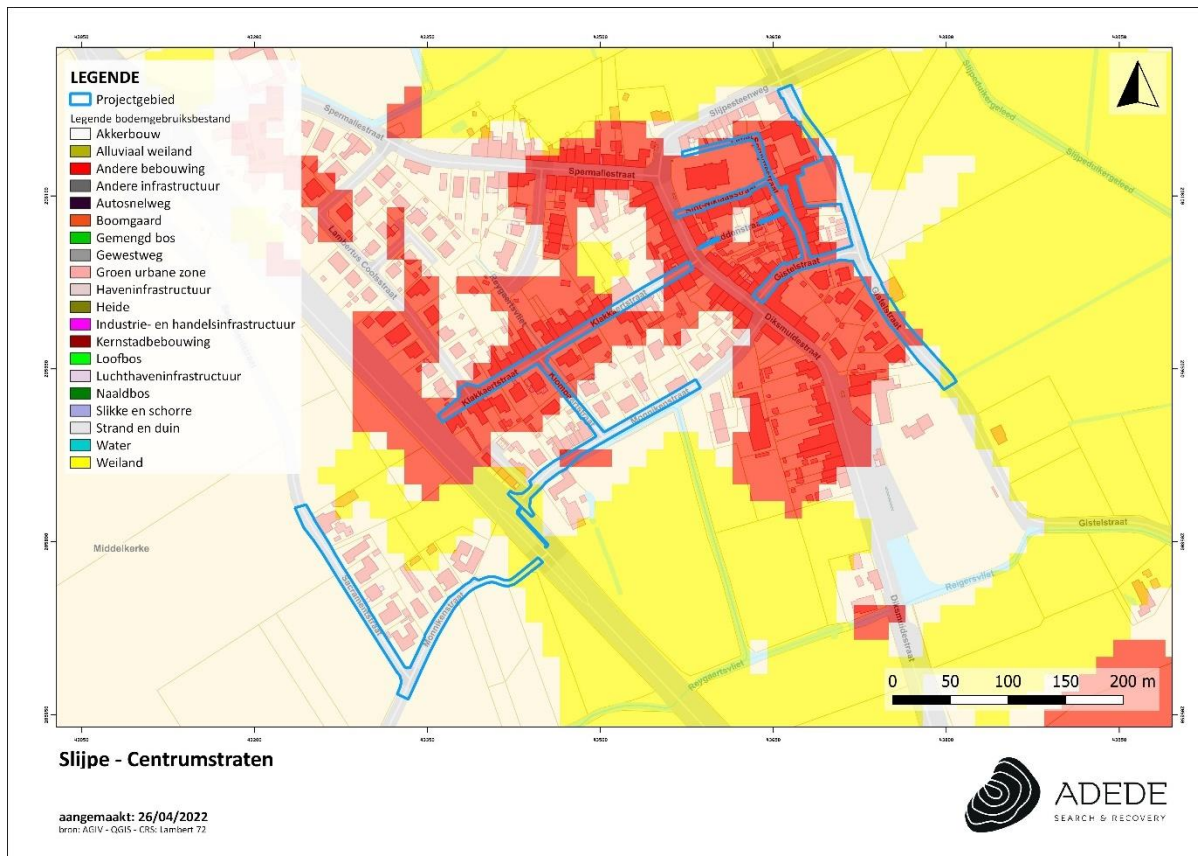

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Om het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan werd gebruik gemaakt van het bodemgebruiksbestand, opname 2001. Hierop valt te zien dat het onderzoeksgebied als volgt gekarteerd staat:

- **Akkerbouw (wit):** Concreet betreft dit op een bodem die gebruikt wordt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.
- **Andere bebouwing (rood):** Het betreft een gebied waarbij het grootste deel bedekt wordt door structuren. Dit kan gaan over gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen 30% en 80% is verhard).
- **Weiland (geel):** Dit betreft een bodem bedekt met gras, die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier.

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodembebruksbestand.

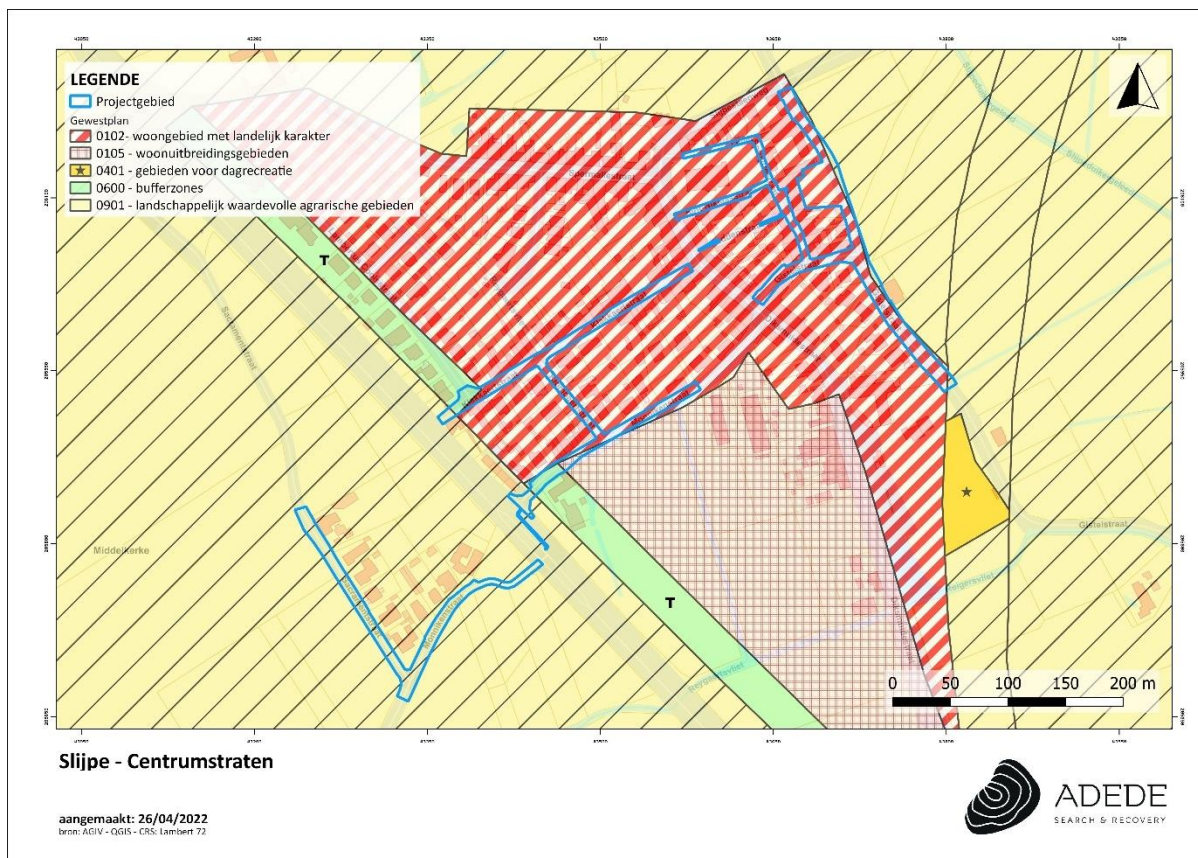
3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan staan de Sacramentstraat en het westelijk deel van de Monnikenstraat gekarteerd onder **landschappelijk waardevolle agrarische gebieden (geel gearceerd)**. Agrarische gebieden zijn bestemd voor de landbouw in de ruime zin. Behoudens bijzondere bepalingen mogen de agrarische gebieden enkel bevatten de voor het bedrijf noodzakelijke gebouwen, de woning van de exploitanten, benevens verblijfsgelegenheid voor zover deze een integrerend deel van een leefbaar bedrijf uitmaakt, en eveneens para-agrarische bedrijven. Gebouwen bestemd voor niet aan de grond gebonden agrarische bedrijven met industrieel karakter of voor intensieve veeteelt, mogen slechts opgericht worden op ten minste 300 m van een woongebied of op ten minste 100 m van een woonuitbreidingsgebied, tenzij het een woongebied met landelijk karakter betreft. De afstand van 300 en 100 m geldt evenwel niet in geval van uitbreiding van bestaande bedrijven. De landschappelijke waardevolle gebieden zijn gebieden waarvoor bepaalde beperkingen gelden met het doel het landschap te beschermen of aan landschapsontwikkeling te doen. In deze gebieden mogen alle

handelingen en werken worden uitgevoerd die overeenstemmen met de in grondkleur aangegeven bestemming, voor zover zij de schoonheidswaarde van het landschap niet in gevaar brengen.

De overige delen van het projectgebied valt grotendeels onder **woongebied met landelijk karakter (rood-wit gestreept)**. Dit betreft gebieden bestemd voor woningbouw in het algemeen en tevens voor landbouwbedrijven.

Het westelijk uiteinde van de Klakkaertstraat en het uiteinde van de Monnikenstraat ter hoogte van de Diksmuidestraat, vallen onder **bufferzones (groen)**, terwijl de Monnikenstraat, doch in erg beperkte mate, tevens **woonuitbreidingsgebied** aansnijdt. De Gistelstraat snijdt eveneens in erg beperkte mate **landschappelijk waardevol agrarisch gebied** aan.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Slijpe werd voor het eerst vermeld in 1027 als "Slipe", vroeger ook "Aerleboutskapelle" genaamd. Die naam verwijst naar de heer Arleboud die rond 1100 het dorp, op een planmatige manier, stichtte op leengronden van de Graaf van Vlaanderen.⁹ Bij pauselijke bul van 1200 werd het klooster "Spermalie" opgericht op het gehucht genaamd "Hunckevliet", gelegen op het toenmalige grondgebied (later Sint-Pieterskapelle).

De geschiedenis van de parochie is in feite verbonden met de Orde van de Tempeliers. In 1137 schonken Willem, burggraaf van Sint-Omaars, en zijn zoon Hosto bezittingen gelegen te Slype en Leffinge (eveneens een deelgemeente van het huidige Middelkerke) aan de Tempeliers. In 1141 vult Graaf Diederik van den Elzas deze eigendommen aan met giften van gronden en tienden in de nieuwe gronden die vrijgekomen zijn door de zeeregressie. De bezittingen van de orde groeien verder aan door schenkingen, aankoop of ruil, o.a. in 1142, 1186 en 1250. Na de afschaffing van de Tempeliers in 1312 werden de bezittingen overgedragen aan de Hospitaalridders van Sint-Jan te Jeruzalem, de latere ridders van Malta. De hoeve "Groot Tempelhof" (Tempelhofstraat 16) vormde de zetel van de Commanderie, belast met het administratief en financieel beheer van de commanderijgoederen bestaande uit gronden, hoeve, tienderecht en patronaatsrecht te Slype, maar ook in het omliggende. Slijpe maakte deel uit van het Brugse Vrije en het Camerlynckx-ambacht.

---

⁹ <https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9r-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/slijpe>

Figuur 11. Het Groot Tempelhof voor WOI.¹⁰

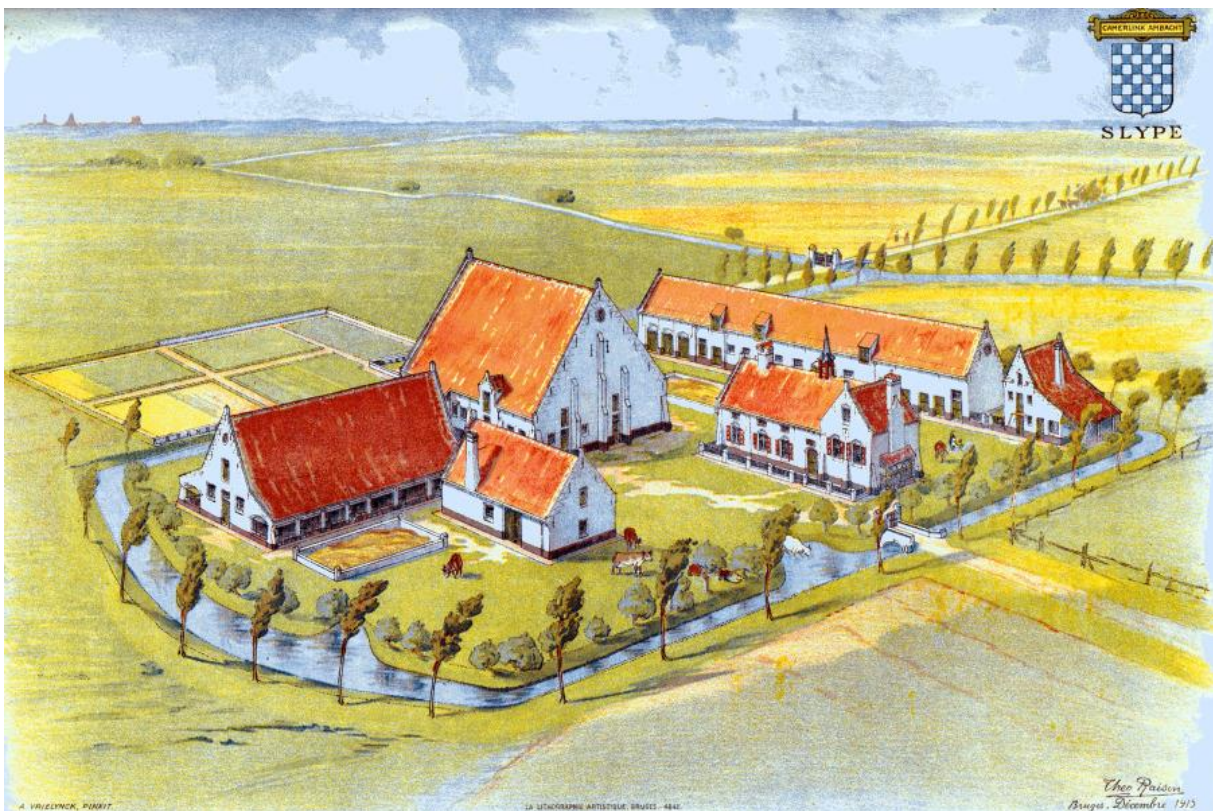
Slijpe werd nagenoeg volledig verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog, enkele hoeves, muurpartijen van de kerk en woningen ten zuiden en ten zuidoosten ervan uitgezonderd. Een ontwerp voor de wederopbouw van de dorpskom van de hand van T. Raison (Brugge), in 1918 gepubliceerd in "Fermes-types et constructions rurales en West-Flandre", werd niet volledig uitgevoerd. Het vooroorlogs aanlegplan, cf. 19de-eeuwse militaire stafkaarten, werd behouden bij de wederopbouw.

De dorpskom van Slijpe is gelegen aan een driesprong bestaande uit assen voor doorgaand verkeer: de Diksmuidestraat, Spermaliestraat en Leffingestraat, respectievelijk in zuidelijke, westelijke en noordoostelijke richting. De dorpskern wordt getypeerd door de parochiekerk, midden het kerkhof, en de bebouwing errond, ten oosten in de bocht van Diksmuidestraat en Slijpesteenweg. Voorts bestaat de gemeente voornamelijk uit lintbebouwing langsheen de Diksmuide- en Spermaliestraat. Recente woonuitbreiding heeft plaatsgevonden ten westen en ten noordwesten, terwijl buiten de dorpskom nog verspreide hoevebouw voorkomt. Ten noordwesten van de dorpskom, ligt het gehucht "Rattevalle", aan de Rattevallebrug over Kanaal Nieuwpoort-Plassendale.

Naast enkele behouden oudere kernen ten zuidoosten van de kerk, bestaat Slijpe voornamelijk uit doorsnee wederopbouwarchitectuur, doorgaans in de lijn van de 19de-eeuwse traditie, doch worden

¹⁰ <https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9r-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/slijpe/groot-tempelhof>

enkele getypeerd door modernistische stijlkenmerken. Belangrijke gebouwen als de kerk, pastorie, onderpastorie, gemeenteschool en verscheidene hoeves zijn heropgebouwd naar ontwerp van architect T. Raison (Brugge). Het (voormalig) gemeentehuis en de Zusterschool zijn respectievelijk van de hand van architect A. Neiryinck (Blankenberge) en architect L. Derré (Torhout). Beide verwezenlijkten ook andere bouwwerken.¹¹ De Klokhofstede werd heropgebouwd naar ontwerp van architect A. Vandenberghe, en uiteindelijk niet naar ontwerp van T. Raison.¹²

Figuur 12. De klokhofstede naar ontwerp van Raison (december 1915).¹³

¹¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14533>

¹² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/29368>

¹³ <https://cagnet.be/item/B00003810>

Figuur 13. Het (voormalig) gemeentehuis naar ontwerp van A. Neiryck.¹⁴

¹⁴ <https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/slijpe/voormalig>

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 *Kaart van Frickx (1712)*

De Frickx-kaarten, genoemd naar Eugène-Henri Frickx, zijn gebundeld in een atlas en zijn een verzameling van heterogene, losse kaarten, die allemaal gemeen hebben dat ze handelen over de Spaanse Successieoorlog (1702-1713). Vanuit een geografisch perspectief is de atlas op te delen in twee compartimenten: een deel met topografische kaarten van de Nederlanden en een tweede bundel met stadsplannen, belegeringen en veldslagen.

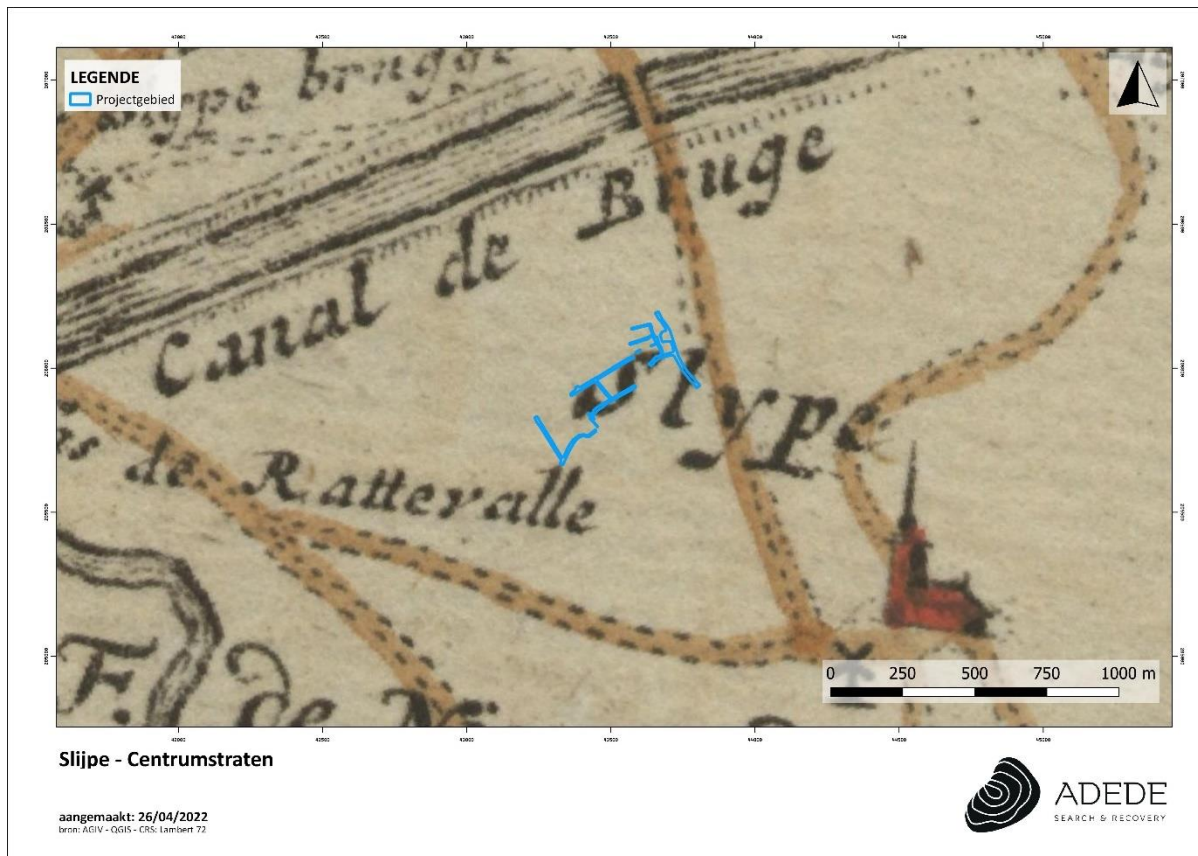
De kaart van Frickx leert ons weinig over de aard en functie van het plangebied door het gebrek aan detail op de kaart. Het projectgebied wordt bovendien in het noordwesten van Slijpe afgebeeld waardoor geconcludeerd kan worden dat de projectie op onderstaande kaart niet correct is.

De vaart is te zien in het noorden, Leffinge in het noordoosten en de “Sas de Rattevalle” (gehucht in het noordwesten van de dorpskom) in het westen. Het Fort van Nieuwendamme is hier ook te zien. Dit is een verdediging opgetrokken in 1584 door de Spanjaarden, dat Nieuwpoort en omgeving diende te beschermen tegen protestantse invallen, voornamelijk vanuit Nederland en Oostende. Na het Beleg van laatstgenoemde stad (1601-1604), verloor het fort echter haar strategisch belang. Tijdens de Eerste Wereldoorlog liet de Duitse bezetter er een aantal bunkers op bouwen.¹⁵

Een molen is te zien in het zuidwesten van de dorpskern, mogelijk de Dorpsmolen (later Molen Declercq) (zie hieronder). Slijpe zelf is gelegen op het kruispunt van verschillende wegen.

---

¹⁵ <https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/mannekenvere/fort-van>

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Frickx

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst om zo de leemtes van de bestaande topografische kaarten op te vullen. Het in kaart brengen gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814) met als resultaat een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen. De Ferrarisatlas had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren.¹⁶

In het westen is reeds de voorloper van de huidige Sacramentstraat te zien. Deze straat wordt aan westelijke zijde begrensd door akkerland, aan de oostelijke zijde door weiland. Ook de voorloper van

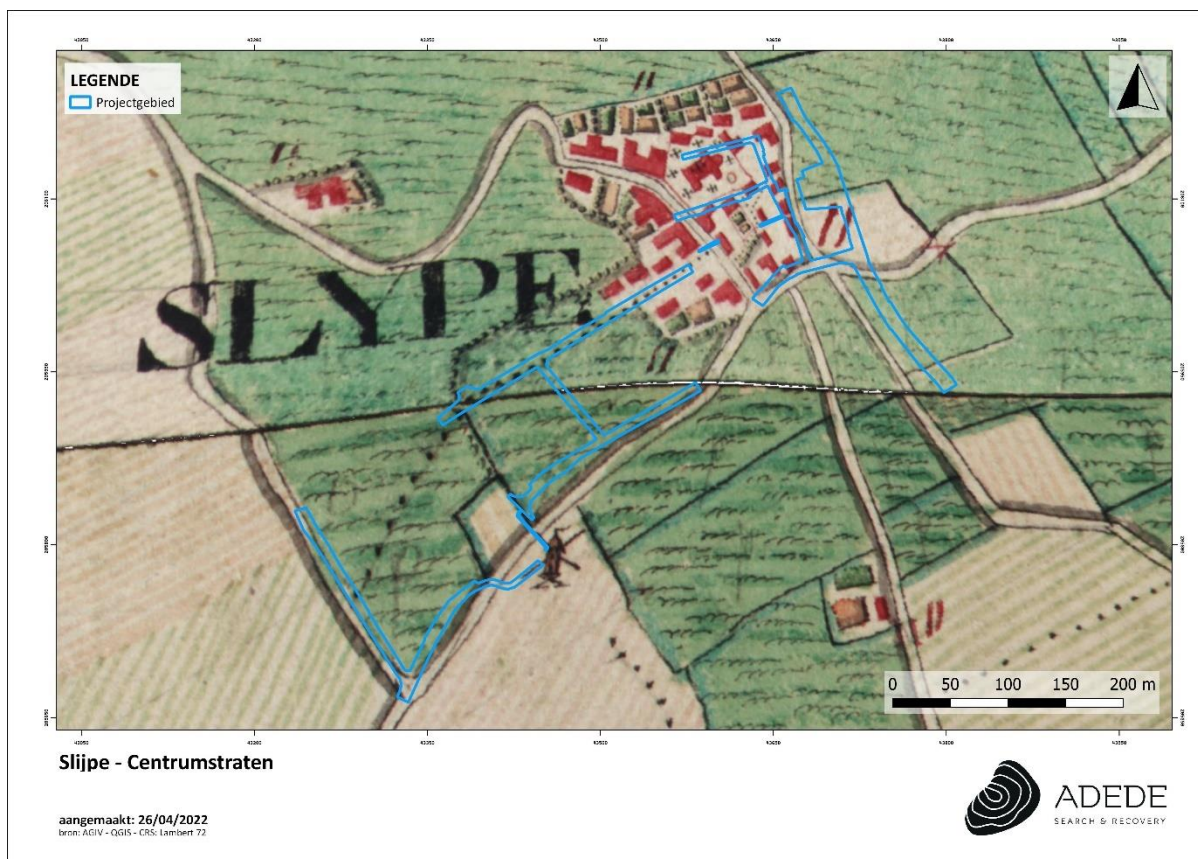
¹⁶ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

de Monnikenstraat is te zien. In de huidige situatie werd het verloop van het tracé onderbroken door de aanleg van de Diksmuidestraat. Ter hoogte van de huidige Diksmuidestraat snijdt het plangebied een windmolen aan. Vermoedelijk gaat het om de Dorpsmolen (Molen Declercq), een houten korenwindmolen die reeds in 1392 werd vermeld. De molen werd tijdens de Eerste Wereldoorlog vernield. Na de oorlog, in 1921, lieten de gebroeders Declercq de molen van Demonie uit Ettelgem overbrengen. Charles Declercq werd zo de molenaar, ook omdat zijn broer Gustaaf oorlogsinvalid was. In 1956 liet de zus van Charles en Gustaaf, Urbanie, de molen slopen nadat ze in verval was geraakt.¹⁷ De huidige Klakkaertstraat neemt op de kaart van Ferraris de vorm aan van een voetweg. Deze loopt verder door in westelijke richting (daar er van de Diksmuidestraat uiteraard nog geen sprake was). De Klompaertstraat, die in de huidige situatie de Klakkaertstraat met de Monnikenstraat verbindt, is nog niet aanwezig. Op de kaart van Ferraris bevindt zich hier weiland. Richting het oosten mondt de Klakkaertstraat uit in de dorpskern van Slijpe. De bebouwing is hier erg beperkt gebleven, gecentreerd rond de Sint-Niklaaskerk. De voorlopers van de huidige Odiel Spruyttestraat en de Sint-Niklaasstraat zijn nog niet aanwezig op de kaart van Ferraris. Ter hoogte van deze straten snijdt het plangebied bebouwing aan; in het noorden wordt zelfs de kerk aangesneden. Er dient vermoedelijk rekening gehouden te worden met een foutieve georeferering daar op de Atlas der Buurtwegen (zie hieronder) louter bebouwing wordt aangesneden langs de grenzen van het projectgebied en de tracés dus grotendeels vrij blijven van bebouwing (met uitzondering van de huidige parking). Echter wordt wél, zowel op de kaart van Ferraris als de Atlas, het kerkhof rondom de kerk aangesneden. Het U-vormige gebouw in het noordwesten van het kerkhof was een herberg met de naam 't Wapen van 't Vrije, van een zekere Joannes Witvoet.¹⁸ Ook van de Paddenstraat is nog geen sprake; op de kaart van Ferraris vallen bebouwing en moestuintjes binnen de contouren van het dit tracé. De voorloper van de Gistelstraat is echter wel herkenbaar; dit wegtracé zou in feite oostelijker moeten liggen. De huidige parking bestaat uit landbouwgrond; in het zuiden zijn twee langgerekte structuren waar te nemen die niet meer zichtbaar zijn op het latere kaartmateriaal.

---

¹⁷ <https://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=3122>

¹⁸ J. Smet, K. Maesen, J. De Gryse, Th. Pieters, *Archeologisch onderzoek dorpscentrum Slijpe (Sint-Michiels-Brugge, 2011)*.

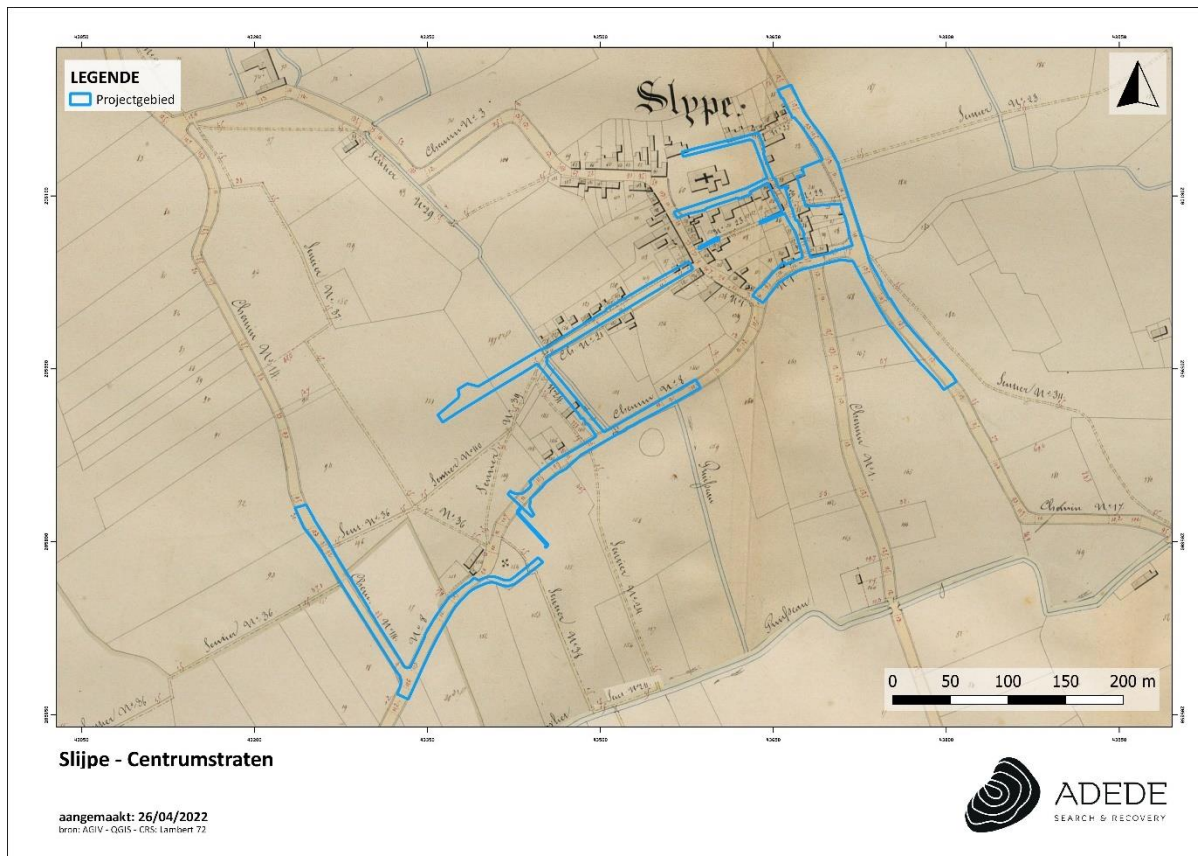
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdiensbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de

lengte, de oppervlakte ...-, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen, tabellen van grondinneming.

Op de Atlas der Buurtwegen is wederom de Sacramentstraat te zien in het westen. Het verloop van dit tracé valt mooi binnen de contouren van het projectgebied. Dit is tevens het geval voor de Monnikenstraat, met uitzondering van het deel waar zich nu de Diksmuidestraat situeert. Hier is ook de Dorpsmolen te zien. Wat de Klakkaert- en Klompaertstraat betreft, hebben er zich wel wijzigingen voorgedaan. Louter in het oostelijk deel van eerstgenoemde straat is een weg te zien, het westelijk deel is geheel onbebouwd. Vanuit dit tracé vertrekt een sentier in westelijke richting die vertakt in verschillende andere voetwegen. Van de Klompaertstraat is nog steeds geen sprake, echter wordt nu wel bebouwing aangesneden en doorkruist het niet louter weiland. Hier is nu ook de Reygaertsvliet te zien. Rondom de kerk bevinden zich nog steeds geen wegtracés. Ter hoogte van de huidige Odiel Spruyttestraat en de Sint-Niklaasstraat wordt het kerkhof rondom de kerk dus aangesneden. De Paddenstraat is nu ook te zien, hier wordt geen bebouwing aangesneden. Ook de Gistelstraat valt nu mooi binnen de contouren van het huidige tracé (vandaar de mogelijk foutieve georeferering op de kaart van Ferraris). De zone waar zich vandaag de parking bevindt is onbebouwd; in het zuiden loopt een weg die vandaag niet meer bestaat.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande driehoeksmetingen. Hij stuurde zijn topografen uit naar de negen provincies om er de nodige opmetingen te doen en publiceerde twee topografische kaarten van België: de kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – was volledig voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.

Op onderstaande kaart van Vandermaelen kan een foutieve kartering vastgesteld worden. De gekarteerde wegen vallen immers buiten de contouren van de huidige tracés, wat niet het geval was op de Atlas der Buurtwegen. Bij de Sacramentstraat is deze afwijking het opvallendst. Aan de

Monnikenstraat is opnieuw de Dorpsmolen herkenbaar, hier wordt deze benoemd als de 'Slype Molen'. Van de Klompaertstraat is nog steeds geen sprake, de Reygaertsvliet is wel herkenbaar. Verder toont de kaart van Vandermaelen een status quo: van de Odiel Spruyttestraat en Sint-Niklaasstraat rondom de kerk is wederom nog geen sprake (waardoor het kerkhof wordt aangesneden), de andere tracés zijn wel duidelijk zichtbaar.

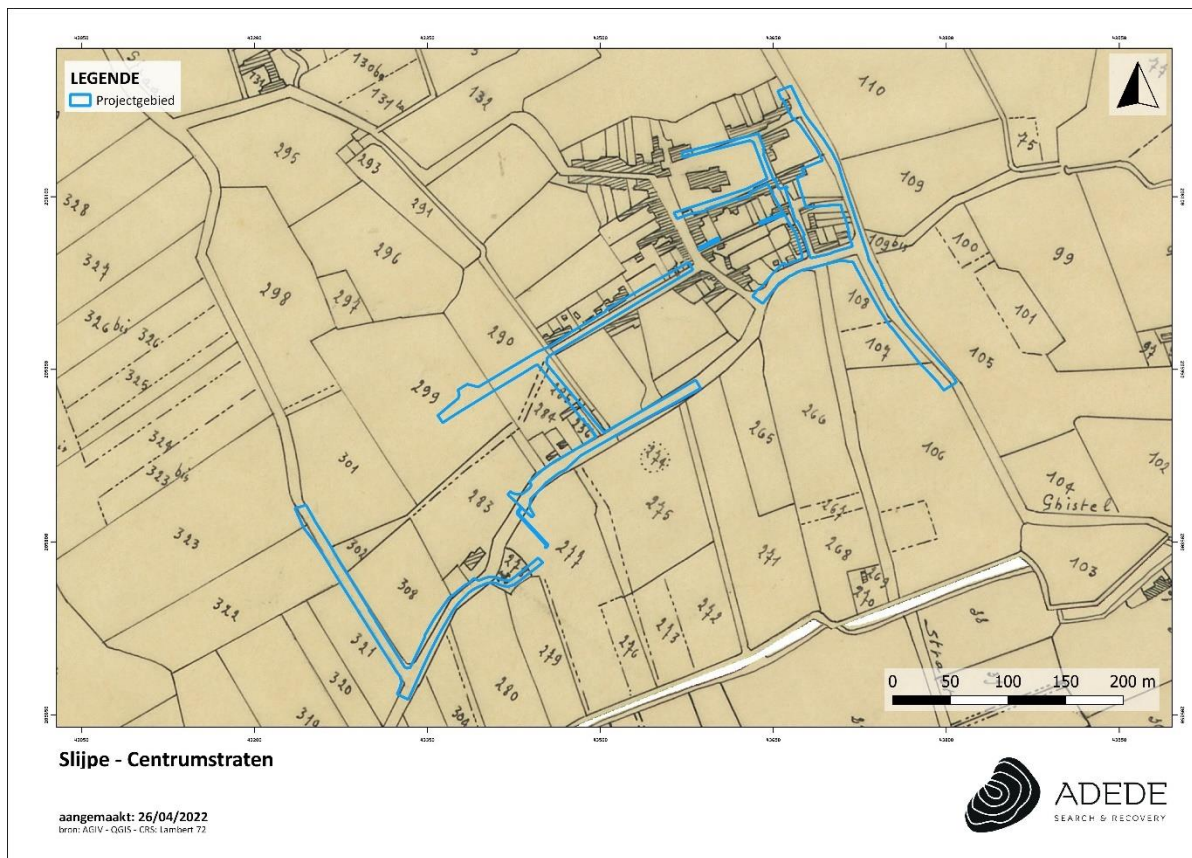
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp. Deze kaarten waren in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten dus veel gegevens over perceelsindeling, maar zonder detailwerking.

De kaart van Popp toont grotendeels een status quo. De Dorpsmolen wordt louter aangesneden door het plangebied (doch kan het hier gaan om een foutieve georeferering daar dit niet het geval was op

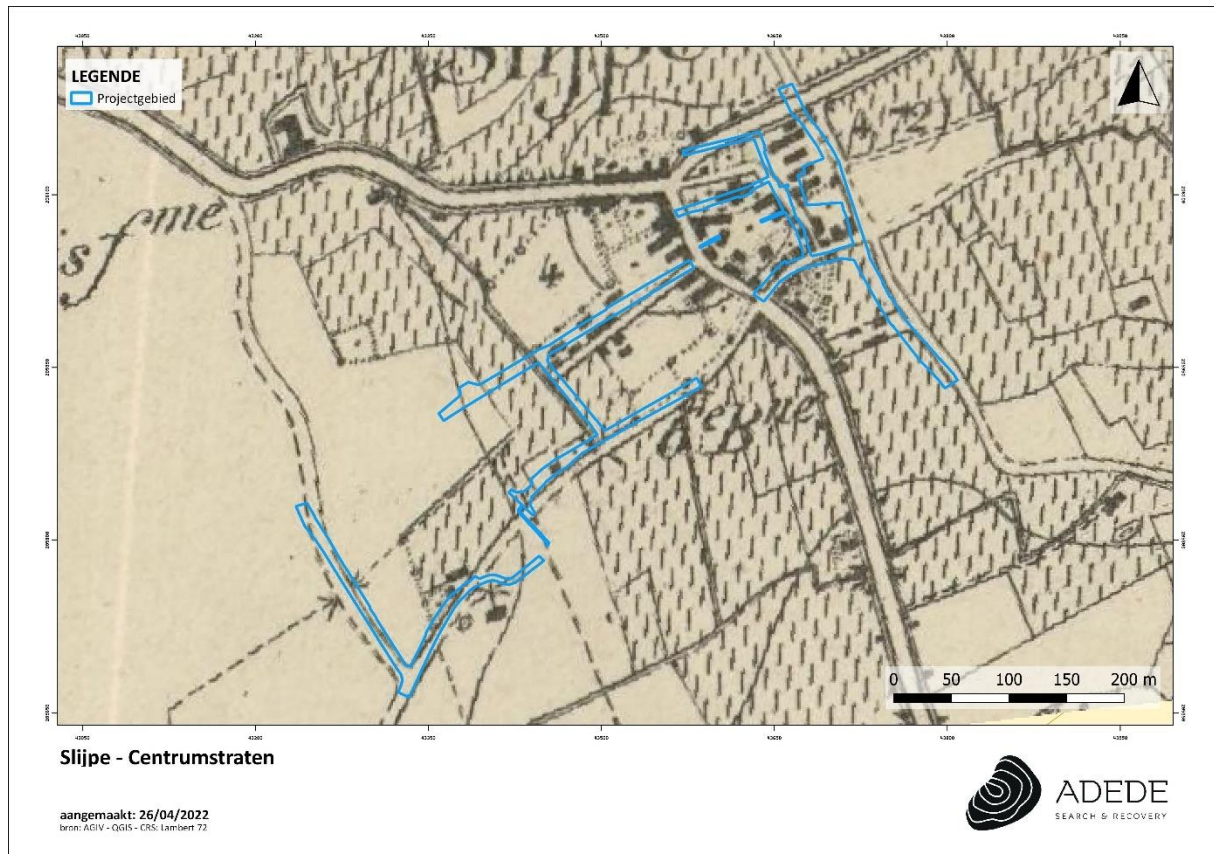
de Atlas der Buurtwegen). Verder zijn de tracés die vastgesteld werden op het voorgaande kaartamateriaal zichtbaar; van de Klompaertstraat, Sint-Niklaasstraat en Odiel Spruyttestraat is terug geen sprake.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.2.6 Stafkaart van Slijpe (1888-1890)

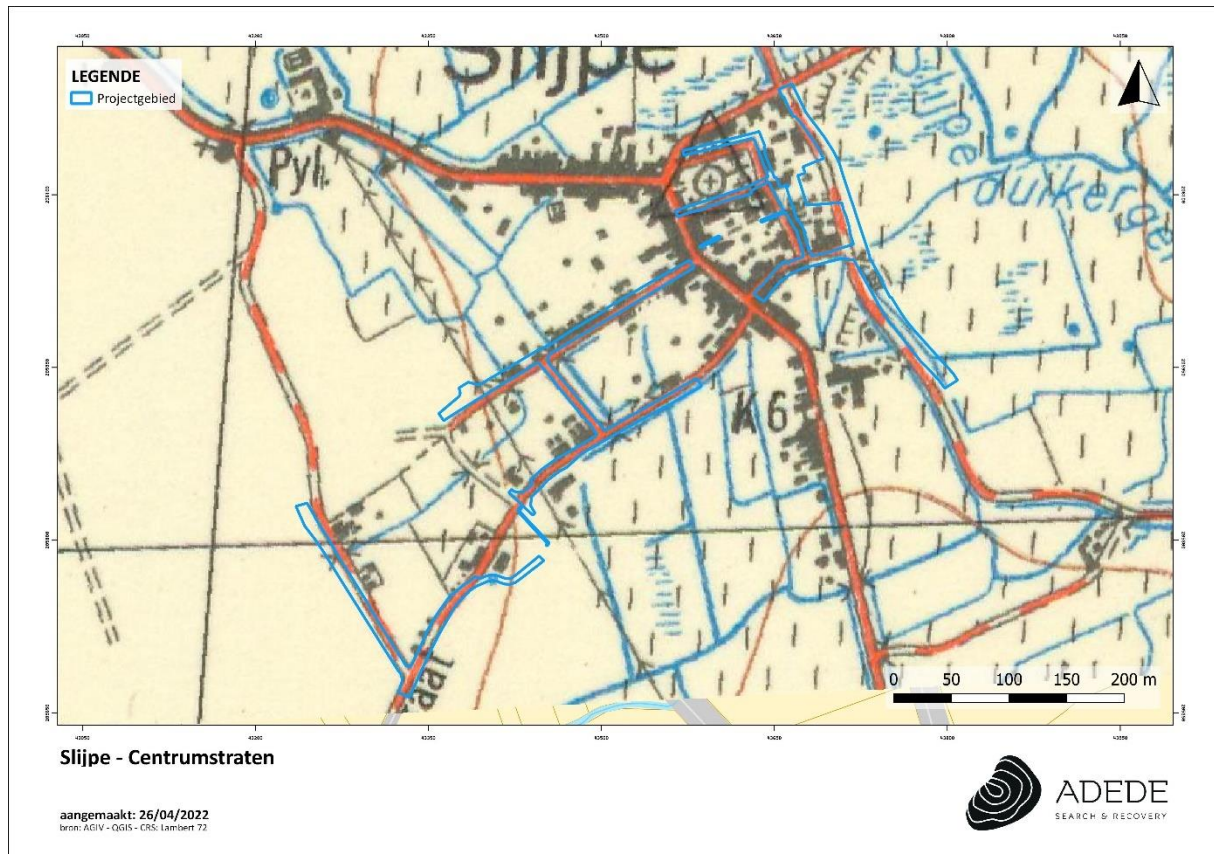
Op onderstaande kaart is te zien dat de Odiel Spruyttestraat rondom de kerk is aangelegd. Van de Sint-Niklaasstraat lijkt echter nog geen sprake te zijn. Ook de Slijpesteenweg werd nu aangelegd. Van de Klompaertstraat is echter nog geen sprake. Ook in het westelijk uiteinde van de Klakkaertstraat bevindt zich nog geen tracé. Ter hoogte van de parking wordt bebouwing aangesneden (doch kan het hier ook gaan om een foutieve kartering/georeferering). Opvallend is dat de Paddenstraat niet op de kaart staat weergegeven (deze straat kan mogelijk te smal zijn waardoor deze niet werd gekarteerd).

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de stafkaart van Slijpe.

3.3.2.7 Kaart van Nieuwpoort-Leke (1952)

Op onderstaande kaart zijn de tracés grotendeels in hun huidige situatie te zien. De Klompaertstraat is aangelegd en de Klakkaertstraat is nu geheel te zien. Rondom de kerk is ook de Sint-Niklaasstraat zichtbaar. De Paddenstraat werd niet gekarteerd. Van de Diksmuidestraat is nog geen sprake waardoor het tracé van de Monnikenstraat nog niet werd onderbroken. Binnen de contouren van de parking lijken structuren voor te komen.

Figuur 20. Situering van het projectgebied op de kaart van Nieuwpoort-Leke.

3.3.2.8 Wereldoorlogen

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd Slijpe door de Duitsers bezet.¹⁹ Het front lag immers aan de IJzer, in westelijke richting, richting Nieuwpoort. In de Odiel Spruyttestraat werd een Zeemanshuis ingericht in de gemeentelijke jongensschool, een kantoor waar mariniers de permanentie voorzien. Het Zeemanshuis stond voortdurend in contact met het front en de Kommandatur. Militaire infrastructuur te Slijpe staat gekarteerd op de loopgravenkaart, ter hoogte van de Gistelstraat, waar zich vandaag de bestaande parking Ter Zelte bevindt, de Odiel Spruyttestraat en ter hoogte van de huidige Paddenstraat. Ter hoogte van de kruising van de Sacramentstraat met de Monnikenstraat is naast de weg tevens een loopgraaf te zien.

¹⁹ Dany Vanloo, "Slijpe tijdens WO I in monumentale foto's", *Het Nieuwsblad*, 28.05.2014. Geraadpleegd op 24.02.2022. https://www.nieuwsblad.be/cnt/bldva_20140528_007

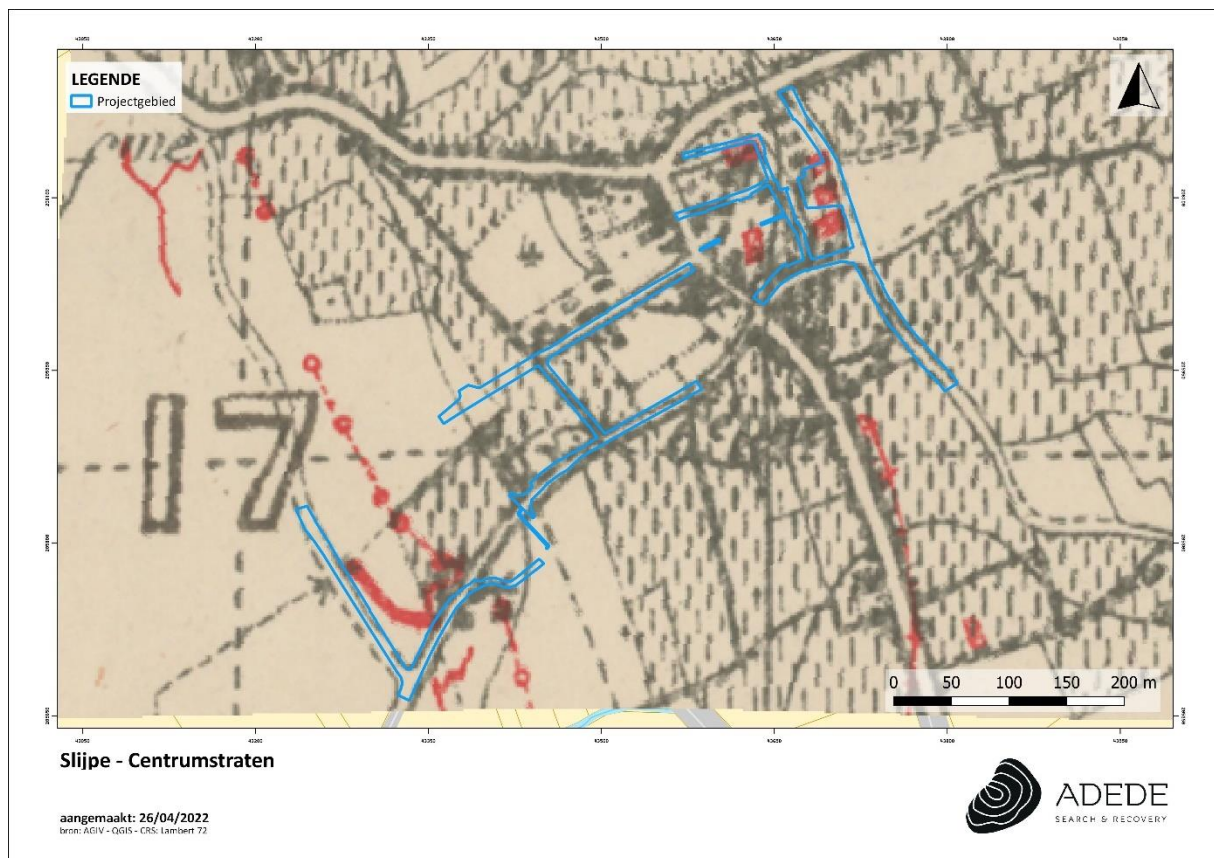

Figuur 21. Het Zeemanshuis in de Odiel Spuyttestraat, Slijpe.²⁰

²⁰ <https://www.routeyou.com/nl-be/location/view/47922490/seemannshaus-slijpe>

Figuur 22. De schrijf- en leeszaal in het Zeemanshuis.²¹

Figuur 23. Situering van het projectgebied op de loopgravenkaart van 7 mei 1917.

Slijpe werd nagenoeg volledig verwoest tijdens de Eerste Wereldoorlog, enkele hoeves, muurpartijen van de kerk en woningen ten zuiden en ten zuidoosten ervan uitgezonderd. Een ontwerp voor de wederopbouw van de dorpskom van de hand van T. Raison (Brugge), in 1918 gepubliceerd in "Fermes-types et constructions rurales en West-Flandre", werd niet volledig uitgevoerd. Het vooroorlogs aanlegplan, cf. 19de-eeuwse militaire stafkaarten, werd behouden bij de wederopbouw.²²

²¹ <https://www.routeyou.com/nl-be/location/view/47922510/infobord-slijpe-woi>

²² <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14533>

Figuur 24. De Dorpplaats gedurende WO I te Slijpe.²³

²³ <https://nl.geneanet.org/prentbriefkaarten/view/6021750#0>

Figuur 25. De kerk te Slijpe (verstuurd 1916). Bron: Delcampe

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef Slijpe niet gespaard van oorlogsgeweld, dat zich vnl. voordeed tijdens de Achttiendaagse veldtocht. Er zouden 11 bommen gevallen zijn. Negen burgers en drie militairen stierven op 27 mei 1940. De volgende dag werden 6 soldaten neergeschoten door overvliegende jagers.²⁴ In het achterland van Middelkerke, grenzend aan Slijpe, Westende, Wilskerke en Leffinge werd landbouwgrond omgezet in grote velden met 'Rommelasperges' of 'Friese ruiters' als preventie tegen een geallieerde landing. De stellingen vormden een doelwit voor geallieerde bommenwerpers.²⁵

In juli 1941 volgden 15 bombardementen die vooral Slijpe, Zandvoorde, Bredene, Oostende, Stene en Vlissegem troffen, met verscheidene gewonden en doden tot gevolg. In oktober van hetzelfde jaar vonden 19 bombardementen plaats op het arrondissement Oostende, waaronder ook op Slijpe. In november en december volgden respectievelijk 24 en 30 bombardementen op het arrondissement.²⁶

3.3.1 Luchtfoto 1971

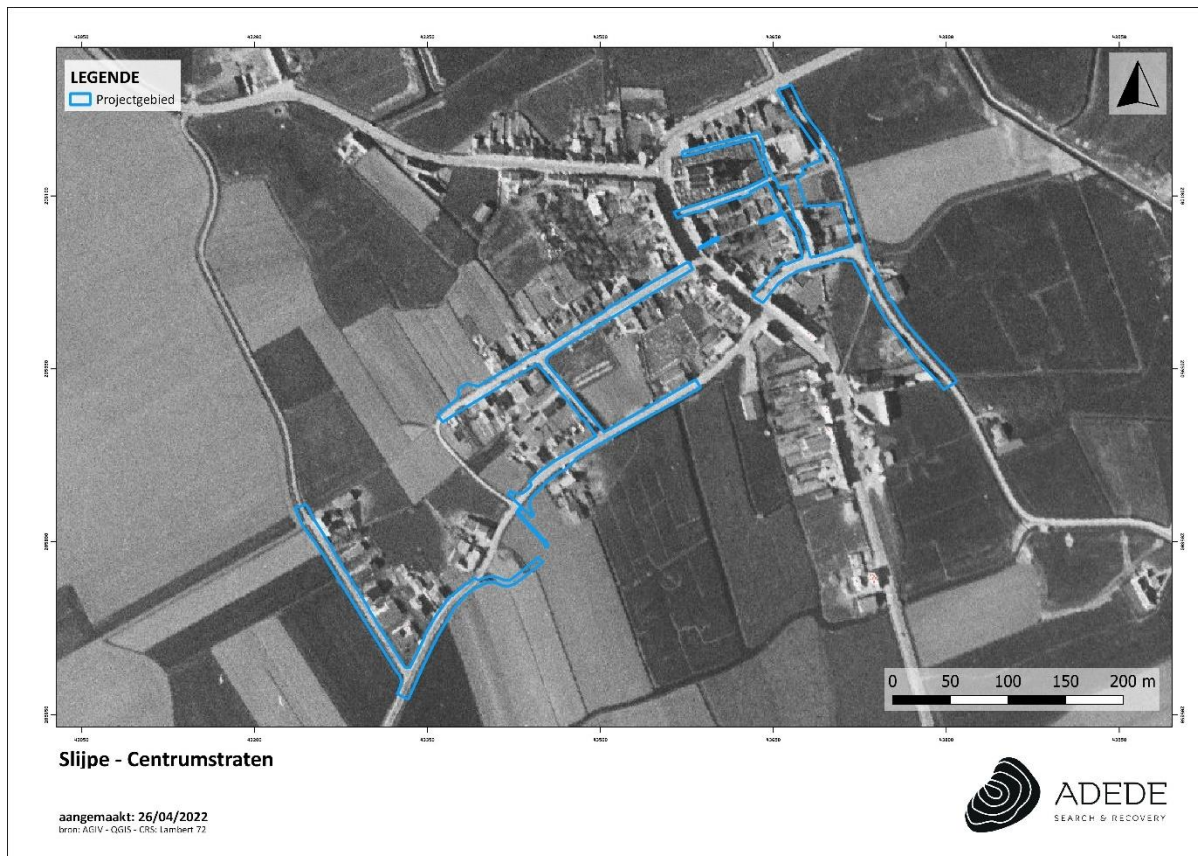
Wat het stratenpatroon betreft, toont de luchtfoto van 1971 een status quo met de voorgaande kaart. De Diksmuidestraat is nog niet aangelegd, evenals de 'uitstulping' in het noorden van de Monnikenstraat. Door de grofkorreligheid van de foto is het onduidelijk of er zich structuren ter hoogte van de bestaande parking bevinden. Op de luchtfoto van 1979-1990 is echter te zien dat deze volledig verhard is.

---

²⁴ <https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9r-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/leven-bezet-middelkerke>

²⁵ Stefaan Ingelbrecht, 2001-2, *De Tweede Wereldoorlog in Middelkerke. Een korte aanfluiting van het democratisch bestuur. Scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte voor het behalen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis, Universiteit Gent.*

²⁶ Commissariaat Generaal voor de Passieve Luchtbescherming, *Bommen op België (1940-1945)*, 201-205.

Figuur 26. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

Op onderstaande luchtfoto hebben er zich geen significante wijzigingen voorgedaan wat het stratenpatroon betreft. De Diksmuidestraat is nog steeds niet aangelegd, en ook van de 'uitstulping' in het noorden van de Monnikenstraat is nog geen sprake. De parking aan de Gistelstraat is volledig verhard.

Figuur 27. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3 Luchtfoto 2008-2011

Het is op onderstaande luchtfoto dat de Diksmuidestraat voor het eerst zichtbaar is. Van de 'uitstulping' in het noorden van de Monnikenstraat is nog geen sprake. Deze laatste is voor het eerst waar te nemen op de luchtfoto van 2016 waardoor besloten kan worden dat deze verharding van erg recente makelij is. Daarnaast is het tevens opvallend dat Slijpe geëvolueerd is naar een gemeente met een toenemend residentieel karakter; getuige hiervan is de groei van de woonwijken.

Figuur 28. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2008-2011.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- Voor de realisatie van een waterzuiveringsinstallatie aan de Slijpesteenweg in Slijpe, werd door Ruben Willaert nv een bureaustudie uitgevoerd. Zij concludeerden dat de historische bewoning rondom het onderzoeksgebied zich concentreerde op de hogere en drogere delen in het landschap. Alle elementen indiceren een waterverzadigd terrein dat door ontvening in het verleden niet geschikt was voor bewoning of bewerking. Op basis van de bodemkundige en cartografische gegevens wordt de kans op kenniswinst bij verder onderzoek als beperkt ingeschat. Met betrekking tot de geplande werken aan de Slijpesteenweg te Slijpe werden dan ook geen verdere onderzoeksdaden aanbevolen.²⁷
- Voor een projectgebied gelegen aan Slijpesteenweg te Slijpe, werd door ABO bv een bureauonderzoek uitgevoerd. Zij adviseerden, op basis van het kleine archeologische potentieel en de verstoringen op het terrein door veenwinning, voor de vrijgave van het terrein.²⁸
- ABO nv voerde aan de Slijpesteenweg te Slijpe een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek uit in het kader van de aanleg van een gescheiden riolering met bijhorende constructies en infrastructuurwerken. Aan de hand van het bureauonderzoek en een landschappelijk booronderzoek werd geoordeeld dat de kans op het aantreffen van archeologische sporen en/of objecten uit de ijzertijd, Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd het grootst is voor geselecteerde werkzones langs de Slijpesteenweg. Bijgevolg werd in diezelfde zones een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.²⁹
- Voor de aanleg van bovenstaande rioleringsinfrastructuur aan de Slijpesteenweg werd door Monument VandeKerckhove een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op 1 en 2 september 2021. Zij concludeerden dat dat er binnen het plangebied geen archeologisch waardevolle site aanwezig is. Het proefsleuvenonderzoek bracht enkel off-site sporen aan het licht. De ingezamelde gegevens geven dus wel aan dat het plangebied in de loop van de middeleeuwen deel uitmaakte van het cultuurlandschap. Maar aangezien er geen archeologische sporen(site) binnen het plangebied aanwezig zijn, worden geen verdere archeologische maatregelen geadviseerd.³⁰

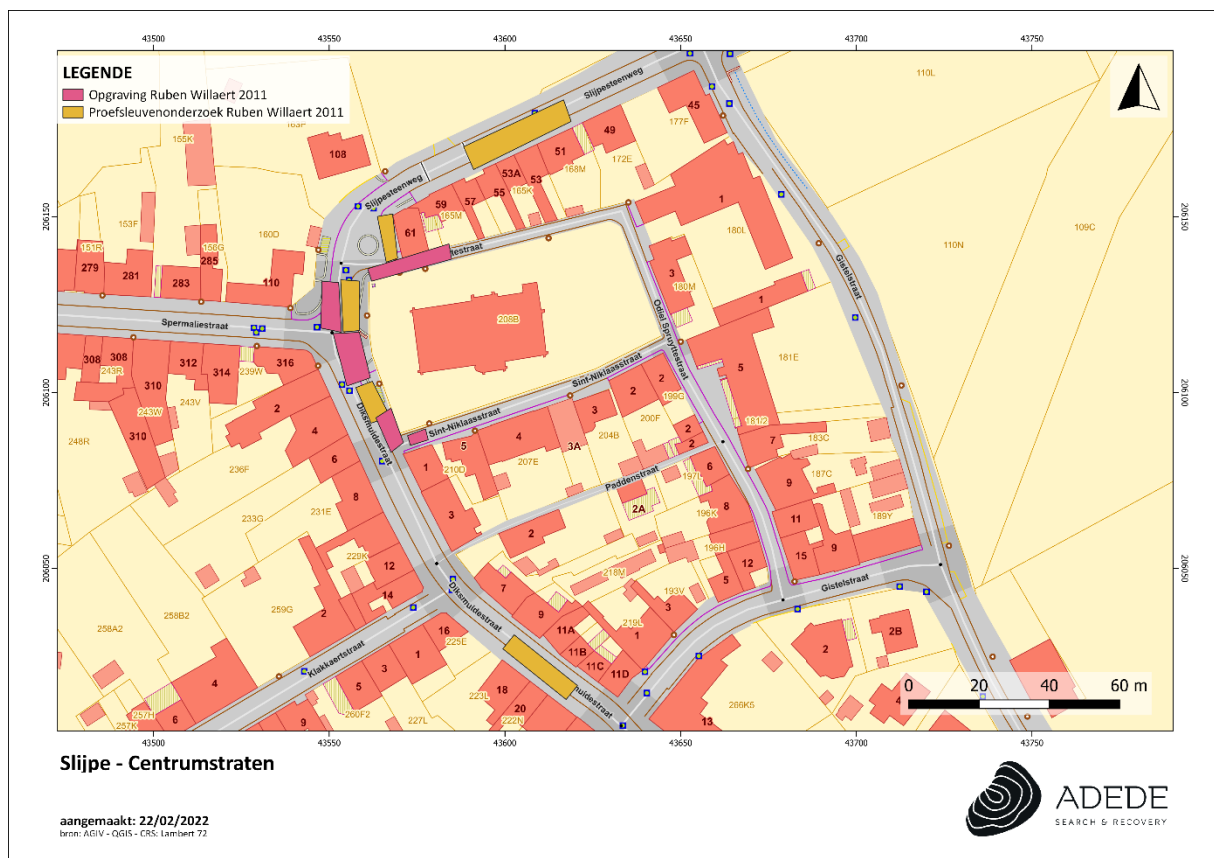
²⁷ Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven, Clara Thys & Floortje Heirman, *Archeologienota Slijpesteenweg-Gistelstraat te Middelkerke (Sint-Michiels-Brugge, 2019)*.

²⁸ Jelle Defranco & Pedro Pype, *Archeologienota Slijpesteenweg te Slijpe (Gent, 2016)*.

²⁹ Cynthia Holstein & Maarten Praet, *Archeologienota Slijpesteenweg te Slijpe (Aartselaar, 2020)*.

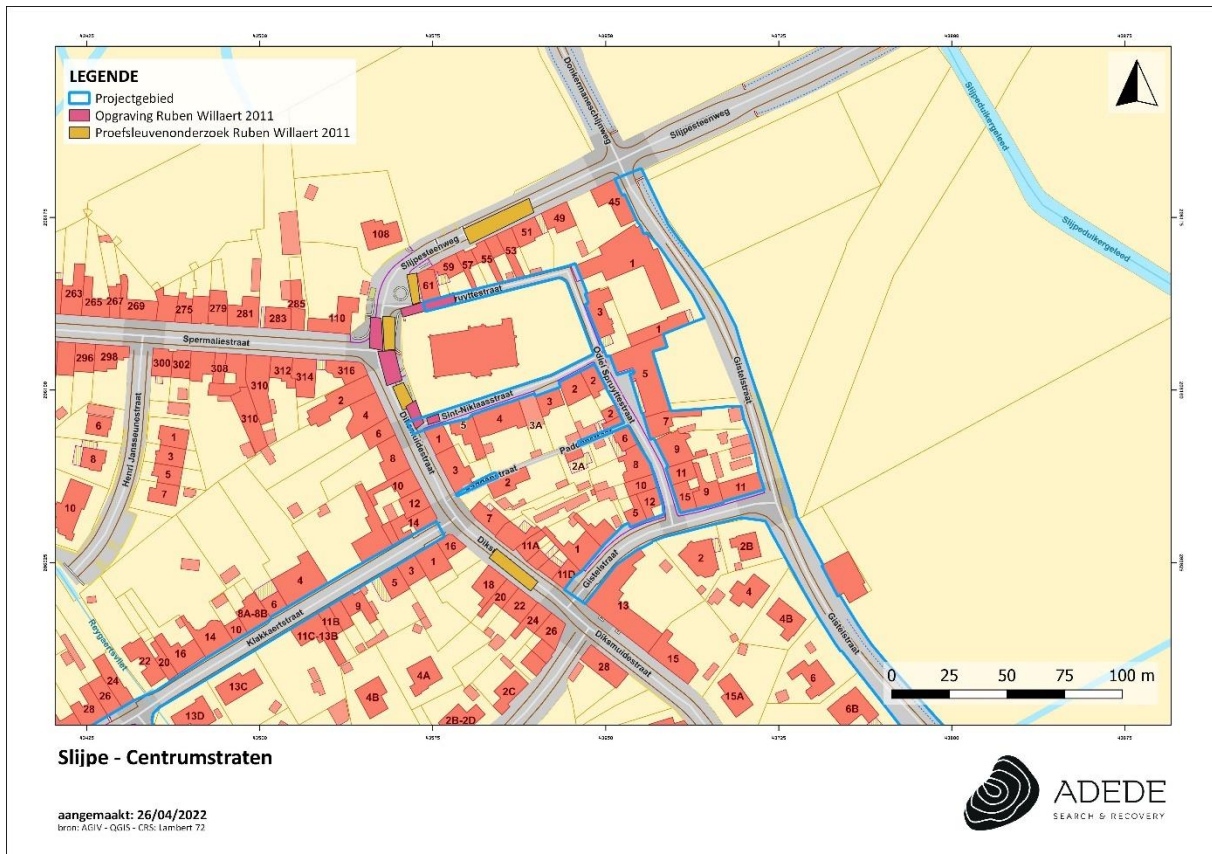
³⁰ Bert Mestdagh, *Nota Slijpesteenweg te Middelkerke (Ingelmunster, 2021)*.

- In 2011 werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Ruben Willaert ter hoogte van het dorpscentrum van Slijpe, gevolgd door een archeologische opgraving rondom de kerk. De resultaten van deze onderzoeken staan opgelijst in de CAI-analyse. Sleuf 2 en 5 rondom de kerk leverden een veelheid aan inhumaties op (57), een knekellaag en een kogelpot met kinderbot, alsook restanten van de middeleeuwse kerkhofmuur.³¹ Later volgde een archeologische opgraving rondom de kerk, die wederom inhumatiegraven, een knekellaag en restanten van de kerkhofmuur opleverde, alsook andere sporen en vondsten.³² De zones van deze archeologische onderzoeken staan afgebakend op onderstaand plan.

³¹ Jen Smet, *Archeologisch vooronderzoek dorpscentrum Slijpe (Sint-Michiels-Brugge, 2011)*.

³² J. Smet, K. Maesen, J. De Gryse, Th. Pieters, *Archeologisch onderzoek dorpscentrum Slijpe (Sint-Michiels-Brugge, 2011)*.

Figuur 29. Reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek rondom de Sint-Niklaaskerk.

3.4.2 CAI Indicatoren

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
164785 Archeologische opgraving ten noorden, zuiden en westen van de kerk. ³³	0m (N)	Vroege middeleeuwen	De oudste graven zijn aan de hand van 14C dateringen te situeren in de 9e eeuw.
		Volle middeleeuwen	De oudste begravingen situeren zich op basis van 14C-dateringen tussen 800 en 1190 AD.
		Late middeleeuwen	Het betreft in eerste instantie een grachtstructuur, met twee vullingspakketten. Het aardewerk in de vulling dateert in de 12e tot de 14e eeuw. Daarnaast horen eveneens enkele kuilen tot deze fase. Ook werden restanten van de middeleeuwse kerkhofmuur aangetroffen. Ten slotte werden inhumatiegraven gevonden. Op basis van de 14C-dateringen dateren de jongste graven tussen 1185 en 1400 AD. Daarnaast werd eveneens een knekkellaag aangetroffen, die op basis van het aardewerk is te situeren in de 13e eeuw (vermoedelijk gemengde context).
		17e eeuw	Kelderstructuur, waterput, vloerstructuur, en muren. Deze kunnen voor een deel gelieerd worden aan een herberg.
160463 Sleuf 4 onderzoek dorpscentrum Slijpe (Ruben Willaert) ³⁴	0m (N)	Onbekend	Insteek van een grote kuil.
		18e eeuw	2 muren en een vloer die wellicht tot dezelfde structuur behoren, mogelijk behorend tot een structuur die te zien is op de Ferraris-kaart.
160460 Sleuf 1 onderzoek dorpscentrum	20m (N)	Late middeleeuwen	3 kuilen, 2 greppels en een gracht uit de 14de eeuw-late 16de eeuw.

³³ J. Smet, K. Maesen, J. De Gryse, Th. Pieters, *Archeologisch onderzoek dorpscentrum Slijpe (Sint-Michiels-Brugge, 2011)*.

³⁴ Jen Smet, *Archeologisch vooronderzoek dorpscentrum Slijpe (Sint-Michiels-Brugge, 2011)*.

Slijpe (Ruben Willaert)			
160464 Sleuf 5 onderzoek dorpscentrum Slijpe (Ruben Willaert)	0m (N)	Volle middeleeuwen	18 inhumatiegraven, een knekellaag en een opzettelijk rechtop gedeponeerde kogelpot waarin naast dierlijk botmateriaal ook kinderbot werd gevonden (mogelijke (her)begraving). De kogelpot kan gedateerd worden in de 13de-14de eeuw.
		16e eeuw	Kelder met tegelvloer die mogelijk in verband kan gebracht worden met enkele muurresten die ook in deze sleuf werden aangetroffen.
		Onbekend	Het gaat om een niet nader gedefinieerde gracht.
160461 sleuf 2 onderzoek dorpscentrum Slijpe (Ruben Willaert)	0m (N)	Volle middeleeuwen	Het gaat om 36 inhumaties. Daarnaast gaat het om 2 muursegmenten uit baksteen met een natuurstenen onderbouw (wellicht van de kerkhofmuur) en een gracht (die parallel aan deze muur liep).
		Onbekend	23 kuilen, een greppel en een puinpakket. Ook twee contexten los bot.
165882 Sint-Niklaaskerk	20m (N)	18e eeuw	Hat gaat in eerste instantie om een grafkelder en grafkuilen, te dateren wellicht vóór het einde van de 18e eeuw. In totaal werden skeletresten van minimum 38 individuen aangetroffen. Daarnaast werden ook regelmatige muurconstructies in het verlengde van de huidige pijlers ontdekt, bestaande uit rode en gele bakstenen (moppen) en grijsgroene natuursteen (panesiliaanse kiezelzandsteen).
		19e eeuw	Bakstenen vloer, in de meeste profielen bewaard tussen 0,40 en 0,45 cm onder het oppervlak. Het gaat om het vloerniveau van vóór de vernieling van de kerk in 1915. In 1829 werd de verbrande kerk hersteld en verkleind, in 1896 terug vergroot. De kerk werd grondig vernield tijdens beschietingen in 1915.

160462 Sleuf 3 onderzoek dorpscentrum Slijpe (Ruben Willaert)	20m	Onbekend	Het gaat om twee kuilen.
		16e eeuw	Het betreft een gracht.
982811	100m (N)	Middeleeuwen- nieuwe tijd	De archeologische sporen beperken zich tot greppels en grachten. Ze zijn het gevolg van het indelen van het landschap in diverse percelen en het controleren van de waterhuishouding in de omgeving. De perceelsgrachten konden gelinkt worden aan de perceelsgrenzen van historische kaarten uit de 18de en 19de eeuw. Mogelijk gaan deze ook verder terug in de tijd. Het vondstmateriaal kon algemeen gedateerd worden in de volle tot late middeleeuwen.
76283	0m (O)	Volle middeleeuwen	Pingsdorf: 1 tot 4 scherven.
76284	300m (ZO)	Vroege middeleeuwen	Schelpengruis (7e-11e eeuw).
		Volle middeleeuwen	Meer dan 20 fragmenten van Pingsdorfkeramiek.
		Late middeleeuwen	Meer dan 150 fragmenten grijs aardewerk/ha.
74498	0m (ZO)	Romeinse tijd	Het gaat om een grijze handgevormde scherf aardewerk (verspoeld) uit de late ijzertijd / Romeinse periode. Ook sporen aangetroffen van veenontginning.
		Late middeleeuwen	Greppelstructuur met laat- en postmiddeleeuws aardewerk.
76773	150m (ZW)	NVT	Archeologische veldkartering, vondsten moeten nog bekeken worden.
76771	800m (ZW)	NVT	Archeologische veldkartering, vondsten moeten nog bekeken worden.

76772

800m (ZW)

NVT

Archeologische veldkartering, vondsten moeten nog bekeken worden.

Figuur 30. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel onder de bestaande wegtracés in de centrumstraten van Slijpe, werd door ADEDE bv een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Het terrein is gelegen in Slijpe, deelgemeente van Middelkerke, in de provincie West-Vlaanderen. Slijpe behoort tot de Middenlandpolders, en bevindt zich ten zuiden van de vaart Nieuwpoort-Plassendale. Aangezien het projectgebied in de kustpolders gelegen is, is het **steentijdpotentieel miniem tot onbestaande**.

Omdat het poldergebied pas geschikt werd voor permanente menselijke bewoning vanaf de volle middeleeuwen, spitst het archeologisch potentieel van het plangebied zich toe op deze en latere perioden. **Aangezien het westelijk deel van het plangebied zich situeerde in een rurale context, is de kans op het aantreffen van nederzettingssporen kleiner. Concreet is er een verwachting naar sporen en/of vondsten die te relateren zijn aan de landbouw en historische wegtracés/voetwegen.**

Het oostelijk deel van het plangebied was dan weer gelegen binnen de dorpskom van Slijpe. Op de kaart van Ferraris was de voorloper van de Gistelstraat te zien. Ondanks een slechte georeferering van deze kaart kunnen we er van uitgaan dat de zone waar zich vandaag parking Ter Zelte bevindt, mogelijk historische bebouwing aansnijdt. De Odiel Spruyttestraat, Sint-Niklaasstraat en Paddenstraat waren niet weergegeven op de kaart van Ferraris; hier wordt mogelijks historische bebouwing aangesneden. Binnen de contouren van de huidige Paddenstraat lagen ook moestuintjes, terwijl ter hoogte van de huidige (noordelijke) Odiel Spruyttestraat en de Sint-Niklaasstraat het kerkhof rondom de Sint-Niklaaskerk wordt aangesneden. Op later kaartmateriaal vallen de historische wegen binnen de contouren van de bestaande waardoor geen bebouwing wordt aangesneden, tenzij aan de randen van de wegtracés waarvan het verloop vermoedelijk later werd gewijzigd of het tracé verbreed. Echter, tot in 1888-1890 was er geen sprake van de Odiel Spruyttestraat en op de Sint-Niklaasstraat was het nog

langer wachten. Deze is immers pas waar te nemen op de kaart van 1952. Op die manier kan geconcludeerd worden dat het zeker mogelijk is dat het kerkhof rondom de Sint-Niklaaskerk zich uitstrekte ter hoogte van de noordelijke Odiel Spruytte- en Sint-Niklaasstraat.

Deze bevinding kan bevestigd worden door te wijzen op eerder archeologisch onderzoek ter hoogte van de wegtracés in het noorden, westen en zuiden van de kerk. In een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Ruben Willaert in 2011 (5 proefsleuven) werden zo onder meer een veelheid aan inhumaties ontdekt (57), een knekellaag en een kogelpot met kinderbot, alsook restanten van de middeleeuwse kerkhofmuur, dit in sleuf 2 en 5 ten westen van de Sint-Niklaaskerk. Later volgde een archeologische opgraving, ook uitgevoerd door Ruben Willaert in 2011, die wederom inhumantiegroeven, een knekellaag en restanten van de kerkhofmuur opleverde, alsook andere sporen en vondsten. De oudste begravingen waren te situeren tussen 800 en 1190, dit op basis van 14C-dateringen, in lijn met de bevinding dat Slijpe vanaf deze periode tot ontwikkeling kwam.

Concreet is er in het oostelijke deel van het projectgebied dus een verwachting naar bewoningssporen en vondsten die aan de bewoning ter hoogte van het dorpscentrum te relateren zijn, met name historische bebouwing en/of wegtracés. Ter hoogte van de tracés van de noordelijke Odiel Spruytte- en Sint-Niklaasstraat is er tevens de verwachting naar sporen en vondsten die aan het kerkhof te relateren zijn. Oudere sporen, die tot de Romeinse periode teruggaan, kunnen echter niet uitgesloten worden. De CAI-analyse maakte zo gewag van veenontginning in de Romeinse tijd en leverde ook een weinig aardewerk op uit de late ijzertijd of Romeinse periode. Daarom wordt voor de Romeinse tijd uitgegaan van een algemene verwachting.

Ten slotte dient gezegd te worden dat **wat de nieuwste tijd betreft, voor het gehele plangebied een verwachting is naar sporen en/of vondsten die aan de wereldoorlogen te relateren zijn.** Tijdens de Eerste Wereldoorlog bevond Slijpe zich in Duitse handen, op een boogscheut van het front aan de IJzer. Op de loopgravenkaart van 1917 zijn diverse militaire infrastructuren te zien ter hoogte van het centrum van Slijpe. Grote delen van het dorp werden echter vernield door het oorlogsgeweld, terwijl ook in de Tweede Wereldoorlog, en dan vnl. in de beginjaren van de oorlog, Slijpe niet gespaard bleef van vernielingen. Op die manier kan tijdens de geplande werken ook het aantreffen van CTE (conventionele en toxische explosieven) niet worden uitgesloten.

De geplande werken omvatten de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel onder de bestaande wegtracés. De diepte van de nieuwe riolering varieert naargelang DWA/RWA en de straat waar ze aangelegd wordt (gem. ca. 2,5m-MV). Rond de kerk Odiel Spruyttestraat, Sint Niklaasstraat en de Gistelstraat zullen extra maatregelen noodzakelijk zijn om de riolering te plaatsen (gem. ca. tot 3m-MV). Concluderend kunnen we stellen dat de nieuwe riolering niet altijd samen valt met de oude, en vaak ook dieper zal reiken, waardoor de werken over zo goed als het gehele projectgebied een niet te missen impact zullen hebben op het mogelijke bodemarchief aldaar. Na de aanleg van de nieuwe

riolering worden de bestaande wegtracés hersteld in KWS-verharding of betonstraatstenen (ca. 60cm diepte), al dan niet voorzien van een groene berm of zijdelingse parkeerplaatsen in kleinschalig materiaal.

In het oostelijke deel van het projectgebied wordt de bestaande parking Ter Zelte eveneens vernieuwd en een nieuwe riolering komt niet ter hoogte van de bestaande waardoor deze geplande werken een hoge impact zullen hebben op het mogelijk bodemarchief aldaar. Gezien de verwachting naar historische bebouwing en andere sporen gerelateerd aan de bewoningsgeschiedenis van Slijpe, geldt hier een hoog potentieel op kenniswinst. **ADEDE bv adviseert daarom een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een proefputtenonderzoek ter hoogte van de parking Ter Zelte.**

Ter hoogte van de **Sint-Niklaasstraat** en de meer **noordelijke Odiel Spruytestraat** is de kans reëel dat het kerkhofareaal zich ook onder deze stroken verder uitstrekt. Hier zijn ook nog geen bestaande rioleringen, met de uitzondering van een klein oostelijk deel van de Sint-Niklaasstraat. Het plaatsen van de nieuwe riolering zal dus een grote impact hebben op het mogelijks aanwezige bodemarchief. Ter hoogte van het oostelijk deel van de Sint-Niklaasstraat en het stuk van de Odiel Spruyttestraat net ten oosten van het bestaand kerkhof zal wel enkel de bovenbouw vervangen worden en geen nieuwe riolering geplaatst worden. Dit zal niettemin ook een impact hebben op het bodemarchief aldaar (zij het minder diep, ca. 60cm). Dit, in combinatie met het hoge potentieel op kenniswinst, met speciale aandacht voor het historische kerkhof, verantwoordt **in de straten rond het huidige kerkhof een archeologische opgraving om vaststellingen te doen over het kerkhof en de historische dorpsontwikkeling van Slijpe rond de Sint-Niklaaskerk.**

Omdat ook hier historische bebouwing en andere sporen gerelateerd aan de bewoningsgeschiedenis van Slijpe verwacht worden, wordt voor **het zuidelijke deel van de Odiel Spruytestraat en het oostelijk deel van de Paddenstraat als tweede zone vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een archeologische opgraving.** De nieuwe riolering valt hier namelijk naast de reeds bestaande waardoor de werken weldegelijk als bedreigend beschouwd kunnen worden voor het mogelijke bodemarchief aldaar. Het uitvoeren van een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven of proefputten zou een overbodige kost met zich meebrengen. Dit gezien het archeologisch potentieel van de site vanaf de metaaltijden tot en met de nieuwe tijd maar voornamelijk met een verhoogde kans op het aantreffen van menselijke resten rond de Sint-Niklaaskerk in zone 1 en sporen en vondsten omtrent de stadsontwikkeling van Slijpe in zones 2.

Ter hoogte van de **Gistelstraat** zal een nieuwe riolering aangelegd worden die niet geheel overeenkomt met de oude op te breken riolering waardoor nieuwe bodemingrepen noodzakelijk zullen zijn. Tussen de parking en het oost-west gedeelte van de Gistelstraat is er ook geen bestaande riolering, waar de geplande werken dus hun grootste impact zullen hebben. Hier is er echter enkel een

archeologische verwachting naar oude straatniveaus. Verder, gezien de moeilijke aard en vorm van het projectgebied, valt verder vooronderzoek uit een kosten-batenanalyse hier niet te verantwoorden. De overige straten, in het meer westelijke (en historisch meer rurale) deel van het projectgebied, zijnde de **Klakkaertstraat, Klompaertstraat, Monnikenstraat en Sacramentenstraat**, worden vrijgegeven. Dit wegens de beperkte archeologische verwachtingen (enkel naar oude straatniveaus of landbouwsporen) en de moeilijke aard en vorm van het projectgebied.

Concluderend adviseert ADEDE bv in eerste instantie dus een proefputtenonderzoek ter hoogte van de parking Ter Zelte en een archeologische opgraving ter hoogte van de Sint-Niklaasstraat, de Odiel Spruytestraat en de oostelijke Paddenstraat opgedeeld in 2 zones. De afbakening van de te onderzoeken gebieden zal verder toegelicht worden in het Programma van Maatregelen. De modaliteiten worden eveneens verder uiteengezet in het Programma van Maatregelen.

5 Bibliografie

Commissariaat Generaal voor de Passieve Luchtbescherming, *Bommen op België (1940-1945)*, 201-205.

Defrancq J. & Pype P., 2016, Archeologienota Slijpesteenweg te Slijpe (West-Vlaanderen), ABO Archeologisch Rapport 244, Gent.

Holstein C. & Praet M., 2020, Archeologienota Slijpesteenweg te Slijpe (West-Vlaanderen), ABO Archeologisch Rapport 1058, Aartselaar.

Ingelbrecht S., 2001-2, *De Tweede Wereldoorlog in Middelkerke. Een korte aanfluiting van het democratisch bestuur*. Scriptie voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte voor het behalen van de graad van Licentiaat in de Geschiedenis, Universiteit Gent.

Mestdagh B., 2021, Nota Slijpesteenweg te Middelkerke (West-Vlaanderen), Monument Vandekerckhove Archeologisch Rapport 2021B292, Ingelmunster.

Vanloo D., "Slijpe tijdens WO I in monumentale foto's", Het Nieuwsblad, 28.05.2014. Geraadpleegd op 24.02.2022. https://www.nieuwsblad.be/cnt/bldva_20140528_007

Smet J., 2011, Archeologisch vooronderzoek dorpscentrum Slijpe (West-Vlaanderen), Ruben Willaert Archeologisch Rapport 6, Sint-Michiels-Brugge.

Smet J., Maesen K., De Gryse J., Pieters Th., 2011, Archeologisch onderzoek dorpscentrum Slijpe (West-Vlaanderen), Ruben Willaert Archeologisch Rapport 7, Sint-Michiels-Brugge.

Willaert A., Van Goidsenhoven W., Thys C. & Heirman F., 2019, Archeologienota Slijpesteenweg-Gistelstraat te Middelkerke (West-Vlaanderen), Ruben Willaert Archeologisch Rapport 2019F245, Sint-Michiels-Brugge.

5.1 Websites:

<http://cartesius.be/CartesiusPortal/>

<http://www.cai.onroenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be>

<https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9r-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/leven-bezet-middelkerke>

<https://www.routeyou.com/nl-be/location/view/47922510/infobord-slijpe-woi>

<https://nl.geneanet.org/prentbriefkaarten/view/6021750#0>

<https://www.routeyou.com/nl-be/location/view/47922490/seemannshaus-slijpe>

<https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9r-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/slijpe/voormalig>

<https://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=3122>

<https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9r-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/slijpe>

<https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9r-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/slijpe/groot-tempelhof>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14533>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/29368>

<https://cagnet.be/item/B00003810>

<https://www.middelkerke.be/nl/over-middelkerke/m%C3%A9%C3%A9r-middelkerke/erfgoed-en-geschiedenis-van-middelkerke/mannekensvere/fort-van>

http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/29368>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/62749>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/68287>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/29909>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/22621>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/39244>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/27625>

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 15 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 18 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 22 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 23 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 24 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 26 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 27 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 28 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 29 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 30 -
Figuur 11. Het Groot Tempelhof voor WOI.....	- 32 -
Figuur 12. De klokhofstede naar ontwerp van Raison (december 1915).	- 33 -
Figuur 13. Het (voormalig) gemeentehuis naar ontwerp van A. Neiryck.	- 34 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Frickx.....	- 36 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 38 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 40 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 41 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.....	- 42 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de stafkaart van Slijpe.	- 43 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op de kaart van Nieuwpoort-Leke.....	- 44 -
Figuur 21. Het Zeemanshuis in de Odieel Spuyttestraat, Slijpe.	- 45 -
Figuur 22. De schrijf- en leeszaal in het Zeemanshuis.	- 46 -
Figuur 23. Situering van het projectgebied op de loopgravenkaart van 7 mei 1917.....	- 46 -
Figuur 24. De Dorpplaats gedurende WO I te Slijpe.	- 47 -
Figuur 25. De kerk te Slijpe (verstuurd 1916). Bron: Delcampe.....	- 48 -
Figuur 26. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 50 -
Figuur 27. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 51 -
Figuur 28. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2008-2011.	- 52 -
Figuur 29. Reeds uitgevoerd archeologisch onderzoek rondom de Sint-Niklaaskerk.....	- 55 -
Figuur 30. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 59 -